ENSV Riiklik Avalik Raamatukogu

JÄDEVA TEATAJA

578.Rah vakasv.Peav.Pres: Tallinn.Tõnismägi 11.(3e

NR. 83. LAUPÄEVAL. 15. JUULIL 1944. A. 4. AASTAKAIK. ÜKSIKNUMBER 5 PENNI

Ilmub teisipäeval, neljapäeval ja laupäeval. Tellimishind: kodumaale Rmk. 0.60 ja välismaale Rmk. 1.— kuus. Aadressi muutmine 20 pn. Kehtivad kuulutuste hinnakirjad: O — nr. 1 ja R — nr. 1. Paide Trükikoja trükk. ● Toimetus ja talitus: Paide, Turg 10, tel. 30. Toimetuse könetunnid tööpäevadel kl. 8—12. Talitus avatud tööpäevadel kella 8—17.30, laupäeval kl. 8—13. Peatoimetaja Johannes Kaup. Väljaandja: Kirjastus Eesti Ajaleht

Normandias paiskasid põhja-ameerikalased lahingusse uusi väeosi

Itaalias vähenes võitlustegevus. Idarindel loovutati Pinsk. Vilno vahvad kaitsjad võitlesid end haardest välja

Führeri peakorterist, 14. juulil. Sõjajõudude ülemjuhatus teatab:

Normandia siilapea lääneosas paiskasid põhja-ameeriklased lahingusse uusi väeosi ja jatkasid oma rünnakuid raskuspunktiga St. Lo suunas. Vihaste võitluste jooksul surus vaenlane kõrgete kaotuste hinnaga meie väed mõningates lõikudes piast tagasi. Üheski lõigus ei õnnestunud tal saavutada taotletud läbimurdu.

Rasked võitlused jatkuvad alanematu ägedusega.

Sõjalaevastiku julgestussõidukid tulistasid Hollandi ranniku ees põlema 2 briti kiirpaati. Üks meie eelpostipaat läks kaduma.

Londoni suurruumi kohal jatkub raske kättetasumistuli edasi.

Itaalias piirdus vaenlane eile rünnakutega ruumis põhja pool Volterrat ja mõlemal pool Tiberit Cita di Castello lõigus. Kogu päeva jooksul võideldi siin vihaselt ja vaheldüva eduga mõningate kõrgustikupositsioonide pärast. Vaatamata tugevale tulm- ja materjalipanusele jäi vaenlase maastikuvõit siin tähtsusetuks.

Rinde tagalas ja Ülem-Itaalia ruumis hävitati rida terroristide ja sabotööride jõuke.

Idarinde lõunaosas tõrjusid saksa ja ungari üksused Kolomea ruumis bolshevikkude kohalikud rünnakud tagasi. Läne pool Lucki tõmbusid meie diviisid käsukohaselt ühest ettenihutatud rindekaarest tagasi ja tõrjusid uutel positsioonidel vaenlase rünnakud tagasi. Seoses meie taandumisliikumistega Pripeti soode piirkonnas, mis teostusid vaenlasest segamatult, evakueeriti Pinski linn. Keskl6igus ajasid meie diviisid nurja bolshevikkude uued läbimurrukatsed. Võitluste raskuspunkt asus siin ida ja põhja pool Grodnot, kus tugevad vaenlase soomus-, jala- ja ratsaväeüksused peatati.

Vana leedu pealinna Vilno vapper garnison murdis oma komandandi, kindral-leitnant Staheli juhtimisel 5-päevase vastupanu järele ülekaalukatele vaenlase jõududele käsukohaselt läbi nõukogude sissepiiramisvõõst ja võitles end läbi kolonel Tolsdorfi juhtimisel valmisseisvate saksa vägedeni. Mõlema võitluseüksuse kohusetäitmine ja vastupidavus on ära teeninud ülima tunnustuse. Võitlustes linna pärast osutas väljapaistvust ka üks õhutõrjeüksus hauptmann Mülleri juhtimisel.

Lõuna pool Daugavpilsi, (Dünaburg) saamuti Düüna ja Peipsi järve vahel purustati huik bolshevikkude rünnakuid, kohalikke sissemorde riivistades.

Lahingulenduriteüksused löid ka eile mõjuvalt sekka maavõitlustes ja hävitasid madalrünnakutel arvukaid vaenlase tanke, kahureid ja sõidukeid.

Põhja-ameerika pommitajad suunasid eile taas uue terrorirünnaku Münchenile. Õhukaitsejõudude poolt hävitati 29 vaenlase lennukit.

Üksikud briti lennukid heitsid mööduvad ööl pomme Reini-Westfaali piirkonda.

Etteheiteid Churchillile „V 1" pärast

Genf, 11. 7. (DNB) Alastaire Forbes kirjutab oma nädala ülevaates „Daily Mail" veergudel, et paljudki eraisikud Inglismaal murravad viimasel ajal pead lendavate pommide üle. Inglise rahvas olevat tänapäeval rohkem sõjast väsinud ja seetõttu ka närvilisem kui aastail 1940/41. See õudne ükskõiksus, millega see tüüpiline 20. sajandi relv tormab üle Lõuna-Inglismaa, tekitavat nendes, kes kuulevad teda lendavat üle pea, kaunis palju väga mitmesuguseid tundeid, mida kõiki võib võtta kokku üldmõiste all „hirm".

Edasi kirjutab Forbes, et Churchilli valitsus on aasta aega juba teadnud, et sellist rünnakut on oodata, ometi näib ta vaheajal väga vähe teinud olevat selleks, et kergendada inglise rahval selle lisakoorma kandmist. Näiteks ei olevat hoiatussüsteemi parandamiseks midagi tehtud.

Eisenhover V. 1 kohta

Stokholmist, 12. 7. (DNB), Briti teadeteagentuur teatas, et kindral Eisenhover nimetas lendavat pommi „neetud riistaks".

Avaldati esimene ülesvõte V. 1-st

Genfist, 12. 7. (DNB). „Daily Express" avaldab esmakordselt ülesvõtte suitsupilvest, mis kerkib V. 1 lõhkemise järele. Eelarvamusteta vaatlejale meenutab see vulkaani tegevust.

Roosevelt kandideerib

Stokholm, 12. 7. (DNB) Nagu Reuter Washingtonist teatab, avaldas Roosevelt oma kirjas demokraatliku partei esimehele, et ta soovib lasta üles seada oma kandidatuuri taasvalimiseks presidendi kohale.

Balti ruumi kaitstakse ja hoitakse kindlalt

Berliin, 13. 7. Sõjavägede ülemjuhatuse esindaja lükkas täna välisajakirjanike ees ümber teatavad kombinatsioonid oletatava rindeõgvenduse kohta Balti ruumis. Ta ütles:

„Rindeõgvendus või rindelühendus Balti ruumis ei tule mingil juhtumil kõne alla. Kui Balti ruumist lõuna pool, Polotski piirkonnas, Saksa rinnet pisut ümarikumaks tehti, siis ainult selleks, et saavutada selle sobitamist uuele liinile keskl6igus ja et sellega paremini kindlustada Balti ruumi kaitsmist. Balti ruum kuulub Euroopasse ja Saksa sõjavägi kaitseb ja hoitab igal juhtumil Euroopa ruumi, olgu see idarinde lõuna- või põhjaosas.

Kui Saksa vägede tagasitõmbamist Polotski juurest enamlaste poolt pühitsetakse suure võiduna, siis peab nentima, et Saksa taandumisliikumine oli alustatud juba varem. Enamlaste läbimurrust ei saa üldse juttugi olla. Enamlased ainult järgnesid meile selles loovutatud ruumis.

Sel rindel, mis nihkus lääne poole, pole midagi tegemist Balti ruumiga. See ja ka eeloleisvad abinõud tähendavad ainult kaitsevalli koondamist Balti ruumi ümber."

Idaala elanikkonnale

Taas kord ähvardavad koondatud nõukogude jõudude ülnnakud Idaala piire. Nagu mõõdunud talvel saksa sõjavägi koos eesti ja läti SS-leegionidega peatas bolshevikkude rünnaku Eestimaa piiril, nii tuleb ka käesoleval korral vaenlane ühises tõrjes tagasi lüüa. Idaala teab, et ta ainult võitleva Euroopa ühiskonna liikmena leiab kaitset bolshevistliku hävingu eest. Euroopa ja Suur-Saksa riik on omakorda teadlikud selles, et Idaala moodustab vana Euroopa kultuurühiskonna lahutamatu osa. Idaala kaitseb peale selle Läänemerd ja seega ka Euroopa südant bolshevistliku haarde eest.

Sellest tunnetusest lähtudes teeb saksa juhtkond kõik, et tagasi tõrjuda nõukogude rünnakut Idaalale. Kus elanikkonna osad on mööduvalt sattunud hädaohtu, seal tuleb neid õigeaegselt toimetada kindlasse kohta.

Ma loodan, et igaüks säilitab rahu ja täidab oma kohuseid seal, kuhu teda Idaala kaitsmise nõuded asetavad, olgu siis relvaga käes, olgu siis positsioonide ehitamisel, olgu sõjaliselt tähtsas majanduses.

Kui me nõnda julgelt ja otsustunult täidame ühiselt oma kohustusi, võidame meie. Võit aga toob võitluses tublidele osutunud Idaala rahvastele õnneliku ja auväärse tuleviku.

H. Lohse,
Idaala riigikomissar
Riias, 10. juulil 1944.

Põgenevad V 1 eest

Londonist evakueeritakse lapsed ja naised

Stokholm, 13. 7. (DNB) Nagu „Stockholms Tidningeni" ja „Dagens Nyheteri" teateist Londonist selgub, on Saksa tasumisrelva toime tõttu alanud Londoni elanikkonna evakueerimine pärast Churchilli kõnet veelgi laienenud. Rong rongi järel tuhandete lastega väljus Londoni raudteejaamadest põhja suunas. Ka täiskasvanud, kes ei ole sunnitud jääma Londoni, lahkuvad linnast. Inglise võimud ei nõua enam, et Londoni elanikud veedaksid oma puhkuse Londonis, et mitte koormata liiklust. Selle asemel on nüüd reisiliikluseks rakendatud tegevusse erirongid.

Rootsi perekonnad Londonis on järgnenud inglaste eeskujule ning toimetanud naised ja lapsed hädaohutsoonist eemale.

Reuteri teatel on laupäeval Londonist evakueeritud 15 000 last.

Rootsi ajakirjanik Sven Awren teatab Londonist: „Pommid tulevad ööd ja päevad. Laialdastel aladel on aknaklaasid tehtud pulbriks. Õhusurve saksa relva plahvatamisel on haruldaselt tugev. Tuleb tunnistada, et see „robot-ofensiiv", nagu Inglismaal teda nimetatakse, on võtnud suurema ulatuse kui kahe nädala eest arvati. Kõige pahem on see, et siin kestab rünnak mitte 20—30 minutit, nagu anglo-ameeriklaste õhurünnakud, vaid päevad ja ööd läbi. Teadagi on V 1 juba tunduvalt muutnud Londoni elu. Teatrid, kinod, restoranid ja tantsulokaalid on kaunis tühjad. Ka liikumine tänavail on vaikseim."

„Daily Mail" teatab, et Londonis on praegu kõigile majakatustele seatud vaatlejad, kes juhita lennuki lähenemisel annavad signaali. Elanikud aga ei hooli neist signaalidest. Niipea kui on kuulda V 1 mürinat, tormab igaüks lähemasse varjendisse, või otsib vähemalt kaitset klaasikildude vastu. Leht kahetseb, et lapsi ei ole hakatud evakueerima juba kolme nädala eest.

Suur rahutus Kanadas

Stokholm. 12. 7. (DNB) Kanadas on invasioonirindelt saabunud viimased Inglise raadioteated tekitanud suurt rahutust, sest käesoleva nädala algusest peale on peamiselt Kanada väed raskeis võitlusis põhja pool Caeni. Tunnistatakse avameelselt et Kanada vägedel oli väga suuri kaotusi. Üks Inglise teade kõneleb koguni „verisemaist võitlusist arvates sõja algusest saadik". Kanadlastel olevat tulnud iga meetri maapinna eest meeleheitlikult võidelda ja lõppeks tuli neil siiski suurem osa vallutatud maastikust loovutada.

Rooma prefektiks Ameerika juut

Budapest, 12. 7. (DNB) Ajaleht „Független Ujsag" peab Ameerika juudi Polaki nimetamist Rooma politseiprefektiks uueks tõendiks selle kohta, et vaenlaste võit tähendaks Euroopale juutide diktatuuri, mida ühelt poolt toetaksid anglo-ameeriklased, teiselt poolt enamlased. Igavene linn on jõudnud oma kannatustee sügavaimale astmele ja tema elanikkond võib äärmise meelepahaga nentida, et Ameerika juutidele on sünagogi avamine Roomas palju südamelähedasem kui kõik muu.

Lordid kerjustega kõrvuti

V 1 annab Londonile täiesti uue ilme

Stokholm, 13. 7. (DNB) Briti pealinna pidev pommitamine V 1 poolt annab Londonile ikka selgemini uue ilme, teatab „Stockholms Tidningeni" kirjasaatja. Londoni evakueerimine jatkub, mistõttu ka elu linnas pulsseerub vähem intensiivselt. Ka lõbustuskohad, välja arvatud tantsulokaalid, on pooltühjad. Londoni populaarsemais varjendeis — allmaaraudteejaamades —, kuhu läks öösiti vaid vaesemate linnajagude elanikkond, valitseb nüüd niisugune tunglemine, et inimesed lamavad seal üksteise kõrval otsekui kiilutud, segamini kõigist sotsiaalseist kihtidest: lorde ja kõrgeid ametnikke ning diplomaate võib näha kõrvuti magamas inimestega vaeseimaist linnaosadest.

V 1 tegutsemise läbi on Inglismaal sõjakahjude kindlustusmaks tugevasti tõusnud. Ühes kirjas „Daily Heraldile" kaebab keegi lugeja, et tema klaveri kindlustamisel pommitamiskahjude vastu nõutakse preemiat üks kolmandik klaveri väärtusest. Ta hindas oma muusikariista 100 naelale ja pidi selle eest maksma kindlustuspreemiat 33 naela.

„Nya Dagligt Allehanda" kaastööline kirjutab invasioonivägede olukorra kohta:

Kuna invasiooniarmee paigal tammub, on liitlased sunnitud ohverdama osa oma kallist ajast, mil lennukid võiksid opereerida, kestvusrünnakuiks robotlennukite toetuspunktidele ja Saksa siserindele. Rünnakud robotmasinate stardipunktidele ei ole seni annud nimetamisväärseid tulemusi, vaatamata selleks kulutatud 20.000 tonnile pommidele. Saksa õhujõud eksisteerivad ikka veel, kinnitab kaastööline, ja osutuvad kolm aastat kestnud pommitamistest hoolimata haruldast tugevust. Liitlaste ajakirjandus on juba neli korda ütelnud, et Saksa lennukitööstus heitleb surmaga, ent Saksa lennukid lendavad nagu ennegi.

Hävitati 42 tanki

Edukas nõukogude rünnakute tõrje Pihkva juures

PK. Nõukogude rünnakud kirde pool Pihkvat, milliste eesmärgiks oli Pihkva-Ostrovi raudtee äralõikamine ja mõlema linna vallutamine, tõi bolshevikkudele kõrgeid veriseid kaotusi ja arvukate relvade kaotsimineku, ilma et nad oleks suutnud saavutada märgatavaid tagajärgi.

Esimese nelja rünnakpäeva jooksul kaotasid bolshevikud Ostrovi võitlusruumis 1398 loetud surnut saksa positsioonides. Sellele lisanduvad vaenlase loendamatud kaotused saksa positsioonide ees ja samuti lähtepositsioonidel meie raskete relvade tule poolt hävitatud bolshevikud. Võeti 167 vangi ja saadi saagiks üks jalaväekahur, kaheksa rasket ja kaheksa kerget tankitõrjakahurit, tosin granaadibeitjat, 22 soomuspüssi ja 144 kuulipildujat, 85 masinpüstolit ja arvukalt püsse ning kaks veoautot. Hävitati 42 tanki ja 9 rünnakkahurit. Peale selle tuliatati alla 6 vaenlase lahingulennukit. Kuigi nõukogud oma rünnakuid, mida nad teostasid nelja kütidiviisiga ja hulga karistuspataljonidega, valmistasid eite põrmustava turmtulega ja toetasid neid arvukate tankidega ning lakkamatu lahingulennukite pannusega, pidasid pommeri, shvaabi ja ida preisi grenaaderid raudselt vastu. Kus suure ülekaaluga ründaval vaenlasel õnnestus pealiinidesse sisse tungida, paisati ta kas otsekoheste vastulöökidega või ettevalmistatud vasturünnakutega vihastes lähivõitlustes tagasi. Ka kõik järgnevad bolshevikkude rünnakud soises maastikus Ostrovi ees purustati meie raskete relvade ja rünnakkahurite ning tankide tules.

Ameeriklaste õhuterror ulatub ka Hiina

Hanoist, 12. 7. (DNB). Viis ameerika pommitajat ründasid pühapäeva hommikul üht küla Hiina piiril pommide ja pardarelvadega. Elanikkond, keda üllatati keset nende igapäevast tegevust, ei suutnud õigel ajal varjule tõmbuda. Senini on kindlaks tehtud 50 surnut ja 100 haavatut.

Rasked tõrjevõitlused Pripeti ja Düüna vahel

Normandias löödi tagasi invasioonivägede rünnakud

Führeri peakorterist, 13. juulil. Sõjajõudude ülemjuhatus teatab:

Kuna vaenlane oma suurte kaotuste tagajärjel Caeni ruumis ja sellest lääne pool eile piirdus ainult tugevdatud suurtükivõetegevusega, ründas ta St. Lo'st kirde pool pärast tundidepikkust turmtuld tugevate lahingulennukite üksuste toetusel meie rinnet. Langevarjurid ja jalaväg ajasid nurja kõik läbimurrukatsed ja tekitasid vastasele suuri kaotusi. Vire'i ja Sainteny ruumi vahel ja ka Gorges'i ning ranniku vahel võideldi eile kogu päeva jooksul vihaselt. Siin löödi tagasi vastase arvukad rünnakud, kohalikud sissemurrud kõrvaldati vastulöögiga või riivistati.

Sillapea ja okupeeritud läänepiirkondade kohal kaotas vaenlane eile 27 lennukit.

Prantsuse ruumis hävitati võitluses 189 terroristi.

V 1 raske tuli lasub pidevalt Londonil.

Itaalias toimusid suuremad võitlused eile ainult Liguuria rannikul ja Cita di Castellost edela pool. Tugevast suurtükitule ja tankide toetusest hoolimata suutis vaenlane ainult mõnes kohas väikest edu saavutada. Tema rünnakute suurem osa purustati koondatud suurtükitulega või vastulöökidega.

Idarinde lõunaosas tõrjuti enamlaste kohalikud edasitungid. Koveli ruumis variseid vaenlase korduvad rünnakud kaotusrohkelt kokku.

Keskl6igus kestavad rasked tõrjevõitlused Pripeti ja Düüna vahel. Kuna lääne pool Šarat aeti nurja kõik enamlaste läbimurrukatsed, liikusid meie diviisid ruumis lõuna pool Vilnot vihastes võitlustes lääne poole. Oliita juures tekitasid nad enamlastele jõulise vastulöögiga raskeid kaotusi. Vilno garnison kaitses ka eile linna läänеosa kõigi vastase rünnakute vastu. Ruumis edela ja kagu pool Daugavpilsi seisavad meie väed raskeis võitlusis tugevate vaenlase üksustega. Opotškast ida pool tõrjuti enamlaste korduvad tugevamad rünnakud ja riivistati kohalikud sissemurrud.

Lahingulennukite üksused toetasid maaväe tõrjevõitlust ja tekitasid enamlastele eriti Daugavpils—Vilno ruumis pommide ning pardarelvadega suuri kaotusi.

Üks tugev Ameerika pommituslennukite üksus sooritas eile ilmastikku kasutades uue terrorirünnaku Münchenile. Õhutõrjepatareid hävitasid 31 neljamootoriilist pommituslennukit.

Öösel heitsid üksikud Briti lennukid pomme Reini-Vestfaali ruumile.

USA orjastamisplaanid

Maailm tulevat jagada regionaalsetesse võimupiirkondadesse

Stokholmist, 12. 7. (PT). Tuntud ameerika juudi ajakirjanik Walter Lippman, kes omab lähedasi suhteid Rooseveltiga, on avaldanud pretensioonika tiitliga raamatu „USA sõjasihid." Selle järele tuleks maailma uuskorralduse juures luua kolm-neli regionaalset võimupiirkonda. Üht neist valitseks USA koos Inglismaaga, teist Nõukogude Liit, kolmandat Hiina, kuna võimalusel moodustataks veel eripiirkond muhameedlaste jaoks. Sõjaline liit USA, Suur-Britannia, Nõukogude Liidu ja Hiina vahel oleks selleks kondikavaks, mis maailma koos hoiaks. Lippmani ettepanekul, kelle selja taga tõenäoliselt seisab Roosevelt, olekseid need ringid järgmised: 1. Atlandi ring, s. t. anglo-ameeriklaste võimupiirkond, hõlmaks peale USA ja Inglise saarte, Kanada ja Lõuna-Ameerika veel teatavaid ääremaid Loode- ja Lõuna-Euroopast, nimelt Rootsi, Norra, Taani, Hollandi, Prantsusmaa, Shveitsi, Itaalia, Kreekamaa, peale selle ka Põhja- ja Lääne-Aafrika, kusjuures USA annekteerike Libeeria. Nõukogude Liidu võimupiirkonda ei defineerita täpselt, Lippmann teeb aga selgeks, et temale kuuluks kogu ülejäänud Euroopa ja Kesk-Ida. Kesk-Euroopa koos Soomega, Baltikumiga, Poolaga, Ungariga, Balkani riikidega, Kreeka ja Türgi välja arvatud, kuuluksid „eranditult nõukogude mõjupiirkonda." Need tulevikufantaasiad peaksid avama iga eurooplase silmad, milline saatus neid ähvardab ameerika tõusikute poolt. Kuid igatahes purunevad need sadistlikud unelmad vastu saksa mõõga tõelust.

Anglo-ameeriklased soodustavad juute

Stokholmist, 8. 7. (DNB). Nagu Reuter teatab, on anglo ameeriklastest sissetüngijad Normandias kõrvaldanud Vichy poolt antud seaduseid. Kõik juutide ja salaühingute (vabamüürlased) vastu sihitud seadused tühistati.

Anglo-ameeriklaste julmused Agramis

Berliinist, 12. 7. (DNB). Anglo-ameeriklaste ühel viimasel terrorirünnakul Kroaatia pealinnale Agramile sai ühel lastemänguväljakul surma tosinaid naisi ja lapsi.

„Langenute nimestik väga pikk"

Vaenlane ei saa enam vaikida oma kaotusist

Stokholm, 12. 7. (DNB) Sõjakirjasaatjad Eisenhoweri peakorteris ei püüagi vaikida anglo-ameeriklaste raskeist kaotusist viimaseis võitlusis St. Haye ja Caeni juures. Ühes teates, mis avaldati Ühendriikide teadeteameti poolt Cincinnatis, üteldakse:

„Anglo-Ameerika vägede viimaseid võite ei saavutatud tõesti mitte kergesti. Langenute ja haavatute koguarvu ei ole küll veel avaldatud, kuid siiski on kindel, et see nimestik on väga pikk." New Yorgi teadeteamet teatas: „Meil tuli oma edu eest, ennekõike Caeni juures, väga kallilt maksta. Sakslased võitlevad vihaselt ja fanaatiliselt. Need ei olnud tõesti pelglikud sõdurid, kes seisid meie vastas."

Soomlased tõrjusid enamlaste rünnakud

Helsingi, 13. 7. (DNB) Soome sõjateates üteldakse:

Karjala maakitsuse lääneosas tavaline suurtüki- ja granaadiheitjate tuli. Mõned vaenlase kohalikud rünnakukatsed löödi tagasi. Vuosalmi juures ründas vaenlane korduvalt tugeva suurtükitule ja tankide toetusel ja tungis mõnes kohas meie liinidesse. Ta paisati vastulöögiga tagasi. Vaenlane kandis vahelduvais võitlusis raskeid kaotusi. Hävitati 10 tanki.

Laadoga järvest kirde pool sooritasid tugevad vaenlase jõud Pitkäranta ja Suojärvi vahel pärast tugevat suurtükitule ettevalmistust tankide toetusel mitmes kohas rünnakuid, mis purustati suurtüki- ja jalaväe- relvade tulega või vastulöökidega. Vaenlane kandis ka siin raskeid kaotusi ja kaotas 11 tanki.

Porajärvi suunas löödi tagasi ühe vaenlase üksuse rünnak. Ühe teise üksusega, mis ületas ühe veetõkke, on võitlused veel käimas.

Rukajärvi suunas pole midagi erilist teatada.

Eile õhtul ründasid vaenlase sööstpommituslennukid jahilennukite julgestusel Kotka sadamat. Tekitati tähtsusetuid kahjusid. Kaks vaenlase lennukit tulistati alla. Meie õhutõrjepatareid tulistasid lisaks rindel alla viis vastase lennukit.

Uusi noori riigitööteenistuslaste ridadesse

Neljapäeval väljus Tallinnast Saksamaale riigitööteenistusse ligi paarsada eesti noormeest, kellele Raekoja väljakul oli korraldatud pidulik ärasaatmine.

Noormeeste ärasaatmisel, millest võttis osa arvukalt aukülalisi, pöördusid värskete riigitööteenistuslaste poole sõnavõttudega kindralkomissari esindaja SA-gruppenführer Aster. Eesti Omavalitsuse juhi esindajana Eesti propaganda juht Paul Mutt ning kohaliku riigitööteenistuse staabi juht arbeitsführer Häussler.

Pärast kõnesid kinnitati Tallinna Noorte Maleva tütarlaste poolt lahkujaile lilli rinda, mille järele algas marss jaama.

Cherbourgi sadamat ei saa kasutada

Genf, 12. 7. (DNB) „Daily Telegraphi" kirjasaatja teatab Cherbourgist, et üksi liitlaste laev pole siiamaani veel saanud sõita Cherbourgi sadamasse.

Poolteisemiilise raadiusega Cherbourgist on sakslased täitnud mere surma ja hävitust külvavate relvadega.

ÜKS RAHVAS ON VALVEL EUROOPA PIIRIL

Eestlaste osa võitluses kommunismi vastu

Alljärgnev artikkel on ilmunud „Die deutsche Stimme" ühes viimases numbris. Ta näitab kujukalt, millisele arvamisele sakslased tänapäeval on jõudnud eestlastest kui rahvast ja võitlejast, soovitades meid teistel koguni võtta eeskujuks.

Euroopa läheneb oma saatuse otsustavale tunnile. Sõjasündmused on võtnud säärase arengu, et järgmine võitlusfaas peab otsustavalt mõjuma sõjakäigule ning tooma lõpliku lahenduse. Seda tunnetatakse hetkel üldiselt, niihästi meil kui ka vaenlase laagris, ja selle tõsiasja tunnistamine määrabki hetkel kõik arenevad võitlused ning pingutused.

Seisame juba viiendas sõja-aastas. Neile, kes seni pole käsitanud, mis selle sõjaga on mängus, näib see aeg muidugi ääretu pikana. Nad ei taha midagi muud kui rahu, ilma pikemalt selle üle järele mõtlemata, millise kuju seeline rahu võiks võtta. Nad ei mõtle, et selle sõja lõpuga võiks järgneda rahu, mis kutsub esile rohkem viletsust kui kõik sõjad kokku. Muidugi juhul, kui Nõukogude Liit peaks võitma.

Neile sõgedaile ning mõistmatuile, kes praegust olukorda õigesti ei oska hinnata, oleks väga soovitav pöörda oma pilk ja tähelepanu just sel otsustaval tunnil rahvale, kes praegu sõna tõsises mõttes peab võitlust elu ja surma peale. See rahvas on eestlased. Juba läinud suvel, kui idarindel algas enamlaste suurofensiiv, puutus raskeis lahinguis Izjumi all ja vihaseis heitlusis Harkovi pärast silma grupp eestlasi. Ühes sõjavägede-juhatuse teadaandes mainiti siis tunnustavalt selle SS-diviisi „Viikingi" ridades võitleva eesti vabatahtlike pataljoni „Narva" sõdurlikku vaprust.

Ka hiljem on eesti vabatahtlike sõdurlikule tublidusele mitmeil lahinguväljul saanud osaks kiitvaid tunnustusi, ja just selle aasta algul, kui Leningradi juures algas enamlaste suurrünnak, mainisid rindeteated peagu iga päev eesti vabatahtlike vaprusest võitluses enamluse vastu. Mitu korda jagati sõjavägede ülemjuhatuse teadaandeis eesti võitlejaile suurimat tunnustust, mis avaldus ka Rüütliristi annetamisega ühe eesti vabatahtlike pataljoni komandörile major Rebasele.

Eriti aga puutus ümbritsevale maailmale silma, millise erakordse vaimustusega teostati seal üldmobilisatsioon. Milline tähtsus on sel mobilisatsioonil, sel seeläbi väljendust leidnud ühe nii väikse rahva seisukohal praeguses heitluses, mis on võinud hiiglasliku ulatuse ja määrab kogu maailma saatuse?

Et seda seisukohta õigesti mõista, peab üsna lühidalt puudutama Eesti maa ja rahva lähimat minevikku.

Esimese Maailmasõja lõpul, kui kommunistlik revolutsioon Vene tsaaririigi varemeil pühitses oma verepulma ja nägi vaeva oma võimu laiendamisega ka lääne suunas, astus esimese riigina kommunismi vastu välja alles hiljuti väljakuulutatod Eesti Vabariik ja seega kogu eesti rahvas. Eestlased sattusid äkki maailmaajaloo tulipunkti. Eesti astus võitlusse endaga suuruselt tohutult ületseleva maailmariigi vastu, kes — ehkki laostumisel — ometi oma üle sajamiljonilise rahvaarvuga moodustas lämmatava ülekaalu, võrreldes ühe miljoni suuruse eesti rahvaga.

Kuigi tollekordset olukorda võitluseks enamliku maailmavõimuga ei saake soodsaks hinnata, vastuvaidlematuks ning ümberlükkamatuks jääb ometi tõsiasi, et ühe miljoni suurune eesti vahvas oma julguse ning ohvriga tõrjus kommunistliku Venemaa ta piiridesse tagasi, sulges talle tee Läänemerre ja takistas seega kommunismi edasitungi Lääne-Euroopasse.

See oli teene kogu Euroopa kultuurile. Kui see toilal ei leidnud vajalist tunnustust, siis peab arvesse võtma, et Euroopal seekord oli liiaks tegemist oma sõjahaavade parandamisega. Eestit aga juhtis juba selles heitluses kindel veendumus oma kuuluvusest Euroopasse. Eesti riik ja eesti rahvas leppisid sellega, et nad olid täitnud oma kohust ja tõendanud oma kuuluvust Euroopasse. See kannustas väikest eesti rahvast omaenda riikliku olemise ülesehitamisele, mis avaldus maailmale järgnenud kahekümne rahuaasta jooksul saavutatud, äärmiselt tunnustusväärsete tulemustega.

Need kakskümmend aastat rahulikku ülesehitustööd olid selle rahva raskes ajaloos ta ilusaim ning õnnelikem aeg.

Edasi jutustatakse, kuidas Euroopale pealesunnitud uus maailmasõda ka eesti rahva kohe oma keerisesse kiskus. Kuidas Nõukogude Liit kavaluse ja vägivallaga kõigist sõpradest mahajäetud Eesti riigi ennastas ja aastase hirmuvalitsuse kestel Eesti riikliku organisatsiooni täielikult hävitas, ta politiitilise juhtkonna kõrvaldas ja üle 60.000 ta rahva liikmeist mõrvas või sunniasumisele küüditas.

„See aadrilask eesti rahvale, ta parimate rahvuslike jõudude hävitamine kisendas kättemaksu järele. Siin polnud sõja puhkemisel mingit selgitustööd enam vaja — eestlastele oli iseenesest selge, et enamlus tuleb hävitada.

Vabastusvõitluse teade võeti kogu maal vaimustusega vastu. Juba idasõjakäigu esimesist tundidest peale oli igale eestlasele selge, kuidas talitada ja kus ta koht ses võitluses on."

Siis kirjeldatakse metsavendade salkade tekkimist, kes teadmatuses Saksa vägede edasitungi kavatsusist ometi sõendasid juba võitlusse astuda kommunistidega, kes siis olid veel maa täielised isandad. Kuidas nad Saksa väeosade kohalejõudmisel kohe pöördusid nende poole palvega relvade saamiseks ja ühinesid nendega.

„Ja 1941. a. sügisest peale on eesti vabatahtlikud saksa sõdurite ja nende liitlaste kõrval osa võtnud vihaseist võitlusist enamlastega, osutades eeskujulikku vaprust ning ohvrivalmidust. Eestlaste tublidus talvelahinguis 1941/42 a. ja tungiv soov relvi kanda viisid selleni, et Eesti pealinna Tallinna esimesel vabastamispäeval 28. augustil 1942, Saksa juhatuse usaldusena võidi teatada Führeri otsusest Eesti leegioni asutamise kohta.

Seega algas uute eesti rahvuslike üksuste moodustamine. Esimese võitlusgrupina asutati pataljon „Narva", kes on „Viikingi" divisil ridades võitnud kustumatu kuulsuse.

Varsti selgus, et leegion ei rahuldanud eesti rahva võitlustahet mitte täielikult. Et see rahvas, hoolimata ta väikearvulisusest ja enamlaste ajal kannatatud tunduvaist verekaotusist tahab veel suuremaid sõjalisi ülesandeid täita. Selle tagajärjel kuulutati käesoleva aasta jaanuari lõpul, kui Leningradi juures algas enamlaste suur ofensiiv ja Eesti piirid olid ähvardatud, välja üldmobilisatsioon.

Vaimustusega järgnesid kakskümmend aastakäiku sellele kutsele. Nendega liitusid veel tuhanded vabatahtlikud — üsna noored ja vanemad, kes kutse alla ei kuulunud. Ja kui siis enamlased oma suurrünnakul olid jõudnud Euroopa ajaloolise piirjooneni — Narva jõeni, astusid Saksa sõjaväe ridades sõjas kogenud ja hea väljaõppuse saanud vabatahtlike eesti SS-leegionäride kõrval vaenlasele vastu ka äsjamobiliseeritud eesti sõdurid.

Võitlus idaga on sajandite pikkuselt olnud selle maa saatuseks ja on sajandeid määranud selle maa saatust. Võitlus enamlusega seda rohkem kui ükski teine. See asjaolu on eesti rahvale täiesti selge, ja alles selle heitluse võidurikas lõpp võib eestlastele tagada, et nad rahulikult võivad vaadata vastu paremale tulevikule.

See kannustab eestlasi rängale ja kompromissideta võitlusele idarindel. Sest nad on veendunud, et siin pole tegu mitte ainult nende endi elu ja rahvusliku olemasoluga, vaid et nad oma võitluse ja panusega aitavad kaasa ka kõigi teiste kultuurmaailma rahvaste hoiuluks. Alatu terrorirünnaku läbi täielikult purustatud ajalooline Euroopa piirilinn Narva, raske õhurünnaku läbi kannatanud ajalooline Eesti pealinn Tallinn, enamliku terroriaasta kogemused ning praeguse enamliku propaganda valelikkus kannustavad eesti rahvast väid veel suuremaile saavutusile.

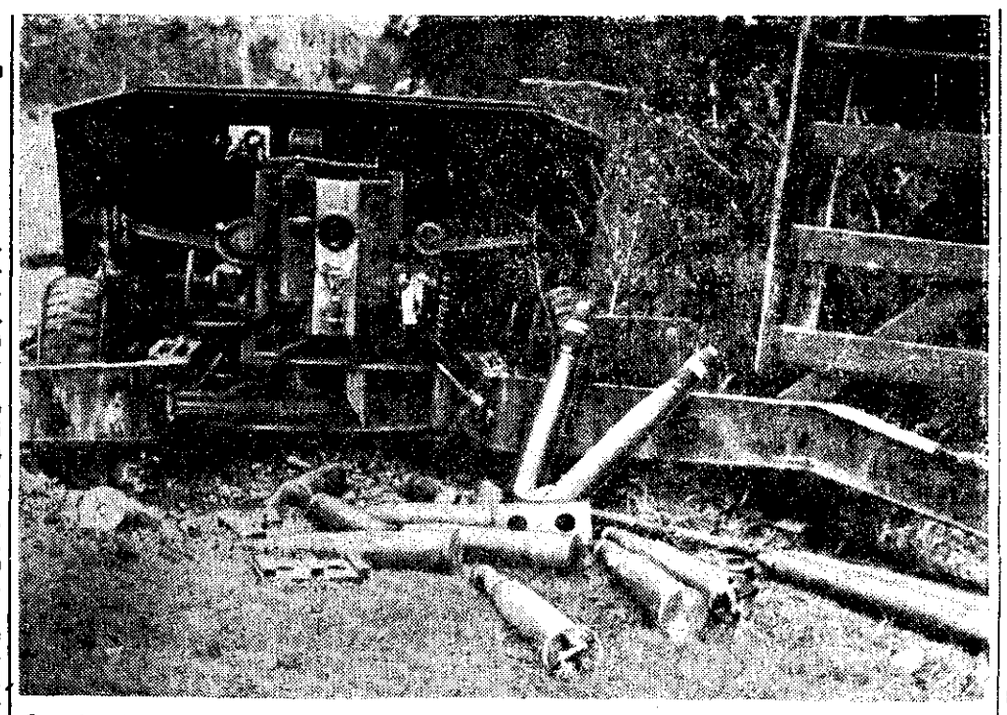

Caeni võitlusruumis hävitatud inglise 7,62 sentimeetriline tankitõrjekahur. (Pk.-sõjak. Siedel Wb.)

Seitse aastat sõda Ida-Aasias

Hiina on tänapäeval vaid malendiks USA strateegias

Oleme viimasel ajal harjunud ulatuslikude rindemõistetega. Kui aga vaadelda võitlusi Hiina ruumis, näeme, et siin on tegemist veelgi ulatuslikumate mõõdetega. Tallin-Bukaresti imposantne vahemaa kujutab Ida-Aasia olukordadesse ülekantuna ainult Kantoni ja Kollase jõe vahelist teed, s. t. just lõiku, mille lõpppunktide vahel jaapani väed on praegu rünnakul. See Ida-Aasia sõja laienemine on toimunud järk-järgult, sest kui 1937 vastu 8. juulit 1937 hakkasid Pekingis Marco-Polo-sillal relvad tulistama, oli see vaid väike sektor, kus toimusid võitlused.

Kui see Ida-Aasia konflikt mitte ei oleks suubunud teise maailmasõtta, oleks ta tõenäoliselt lõppenud juba aastate eest. Kui Nankingis kujunes rahvuslik valitsus Tshungkingi vastaspoolusena, oli konflikt praktiliselt, poliitiliselt ja sõjaliselt juba otsustatud. Tshiangkaishekil oleks tulnud kas uue korraga leppida või unustusse vajuda. Seal aga avastati ta anglo-ameeriklaste poliitika vahendina Jaapani vastu nõnda üteldagi unesti. Kunstlikult loodi nn. Burma tee episood. Seda teed mööda suudeti Tshiangkaishekki teataval määral varustada. Sellest aga piisas ainult partisanisõja pidamiseks, mille ulatust võib parimini võrrelda võitlusega Jõukude vastu Serbias. Teadagi seoti selle läbi osa jaapani jõude. Kuid uue Hiina ülesehitamist ei suudetud enam takistada. Vaid seal, kuhu partisanid aeg-ajalt sooritasid rünnakuid, suudeti häirida normaalset elu.

USA sõttaastumisega kasutati Tshiangkaishek ära kasuliku objektina sõjakoalitsioonis. Seejärel kui ameeriklased said mahti hinge tõmmata, hakkasid nad Hiina ruumi pidama loomulikuks rünnakubaasiks Jaapani emamaa vastu, kusjuures algul mõeldi vähem maa- kui õhusõjale. Moodustati iseseisev ameerika lennuväeüksus, 14. lennukorpus, mis allub kindral Chennaulile. Fukieni, Kwantungi, Jünnani, Kwangsi ja Kiangsi provintsides rajati lennubaase. Teisalt tehti katseid, senini küll negatiivsete tulemustega, 1942. a. kaotsi läinud Burma teed mingisugusel kujul asendada. Võttustes India-Burma piiri ääres tuleb näha katseid Tshungkingi toetamiseks, kuigi need senini ei andnud tagajärgi.

USA sõjaliste võimuvahendite kasv kogu Vaikse ookeani ruumis väljendub ka jänkide sõjajohtimise tugevdatud katses, omandada ka Hiina ruumist lähtudes suuremat mõju Jaapani emamaale. Niikaua kui puudub võimalus moodustada Hiina miljonitest uut armeed, peavad ameeriklased kasutama teist teed. Nad vaatavad nüüd neile provintsidele, mis Tshungkingile veel on jäänud, õhusõja vaatekohast. Nad organiseerivad lennubaase ja sooritavad esimesi rünnakukatseid Jaapani saarte vastu, mis on vajalikud kogemuste hankimiseks. Selles on kahtlemata süsteemi, mida ameeriklaste sõjapidamise juures ei saa salata.

Siin tarvitatakse sama meetodit, mida ameeriklased kasutasid, kui nad Aafrika südamest välja tungisid Vahemere ruumi. Jaapan on neist sündmustest õpetust võtnud, mitte oodates seda arengut rüpes kätega, vaid püüdes kardetavalmalt vastaselt võtta lähtekohad, kust ta ükskes võiks sooritada rünnakuid Jaapani relvastustööstuse asukohtadele. Nii algasid tänavu kevadel üksteise järele suurejoonelised ofensiivid, esmalt Honanis, siis Hupehis, Hunanis ja viimastel nädalatel Tshekiangis ja Kwantungis. Operatsioonid Hunanis viisid hiljuti ameeriklaste lennuvälja vallutamiseni Hengyangis. Seepärast on ameeriklased asunud evakueerima teatavaid ohustatud lennuvälju. Edasi taotlevad jaapanlased kontrolli ühendusteede üle.

Jaapan näeb neis operatsioonides teede ja lennuväljade vastu olulist lisandit kogu oma sõjapidamisele. Kui ta andis ülemjuhataja mereväe Hata käsutusse tugevad jõud, nagu seda nõuab 4000 kilomeetri pikkune hiina rinne, siis tehti seda eeskätt silmas pidades USA hädaohtu.

Kaheksandal sõjaastal Ida-Aasias on Jaapani esialgne vastane vaid passiivseks pooleks jõudude mängus. Jaapani-Ameerika kokkupõrge on endasse neelanud ka Hiina konflikti. Seejuures rõhutas Jaapani valitsus oma 5. juulil antud seletuses, et ta ei näe mitte hiina rahvas ega isegi Tshungkingi relvastatud jõududes oma vaenlast, vaid taotleb nagu varemgi heanaaberlikku poliitikat Jaapani-Hiina liidulepingu vaimus ja Suur-Ida-Aasia rahvaste ühistes huvides. Võitlus käivat üksinda inglaste ja ameeriklaste vastu, kes püüavad Hiinat ära kasutada oma sõjapidamise huvides, takistades sellega Ida-Aasia rahunemist.

Selle Jaapani valitsuse seletuse põhjal avaldas Nankingi valitsus omalt poolt deklaratsiooni, milles üteldakse, et rahulikku korda Ida-Aasias ei suudeta seni saavutada, kuni sealt ei ole välja juuritud Suur-Britannia ja USA õhujõud ja muud mõjud. Hiina rahvuslik valitsus loodab, et kogu hiina rahvas ja armee ohvitserid ning sõdurid mõistavad sõjalist olukorda, tunnevad oma vastutust ja kergendavad kogu maa kiiret ühinemist, millega saavutatakse Hiina täielik sõltumatus ja vabadus, võimaldades hiina rahvale täielikku rahvuslikku arengut, mis ühtlasi aitaks kaasa Ida-Aasia stabiliseerumisele.

Hukati langevarjurite varjaja

10. juulil hukati saksa erikohtu otsusega Tallinnas surmamõistetud talupidaja Anastasia Kilbo, neiuna Kesa, Võisiku vallast, sünd. 26. 6. 1900. a.

Surmamõistetu oli abistanud mitmeid Nõukogude Liidu lennukilt allaheidetud langevarjureid-salakuulajaid.

Ühe langevarjurite grupi hävitamine

SS-PK. — Ühes metsas Caen'i juures oli ennast kindlustanud üks inglise langevarjurite grupp, kes pidi siit välja aetama. Vaenlasel näis veel olevat tugevaid võitlusjõude, nii et võis arvestada kibedama vastupanuga.

Rünnakust vaenlase likvideerimiseks pidid osa võtma ka raskemad relvad: tankid, udu- ja leegiheitjad, kahurvägi pak- ja granaadiheitjad.

Terve öö istusime võitlusgrupi võitluspunkris, kes kell 5.30 pidid rünnakuga algama. Veel mõeldi hetkeks kodustele, kui aga saabus rünnakukäsk, oli iga mees vaid sõdur, kes pidi ründama seal, kus teda vajati.

Õrn hommikukuma värvis ida-taevast, kui saksa suurtükivägi ja udu-heitja patareid ettevalmistustega algasid. Tuhanded granaadid igasugusest kaliibrist plahvatasid metsas, külvates surma ja hävitust. Terve mets sarnanes suitsu- ja tolmupilvedele kui tankid said käsu rünnata.

Esimesed sada meetrit möödusid ilma vastupanu leidmata. Kõikjal, vasemal ja paremal pool laia teed metsas lebasid paljud surnud ja raskelt haavatud inglased — saksa suurtükiväe ja uduheitjate ohvrid. Kuid pisut edasi, ühe väikese küla serval, üllatasmeid vaenlase äge tõkketuli. Igast küljest paiskus tankidele ja neid saatvale jalaväele vastu kuulipilduja ja tankitõrjesuurtükituli. Puude otsas istus täpsusküttе, isegi osa kuulipildujaid oli püstitatud puude otsa.

Kuid üks vaenlase vastupanupesa hävines teise järele. Aegamööda hakkas vastupanu nõrgenema. Vaatamata sellele, et inglise suurtükivägi metsikult tulistas, rühkisid sakslased ikka ja ikka enam edasi ja saavutasid pärast kaks tundi kestnud võitlust oma sihi. Terve rida vange toimetati rinde tagalasse. Need olid mehed „Home Army'st" rühm inglise langevarjureid, kes juba esimesel invasioonipäeval sellesse metsa olid peitnud.

Küsitlesime üht vangi, kalurit Griasby'st, missugust mõju avaldas talle ja tema kamraadidele saksa uduheitjate tuli: Mees, kelle näost võis lugeda suurimat hirmu, ei leidnud muud vastust kui „see oli kohutavl Ma olen õnnelik, et ma sellest põrgust elusana pääsin!"

Mets, mis ähvardavalt saksa liinidesse tungis, oli nüüd vaenlasest lõplikult puhastatud.

SS-sõjakirjasaatja Rihard Deamet.

Lammas võiallikana

Königsbergi ülikooli loomakasvatusinstitutndis teostatud katsetega on leitud, et Saksa lambad annavad väga rasvarikast piima, millest või valmistamine on kõigiti otstarbekas. Eriti sobivad lüpsmiseks on meriinoidõugu ja musta peaga lihalambad, kelledest talled võõrutatakse 1½—2½ kuud pärast poegimist, misjärele nad umbes 100 päeva jooksul annavad 7,6—9% rasvasisaldavusega piima. Kuna aga lambapiim lehmapiimataoliselt ei hapne, tuleb teda koorida vaid separaatori abil. Peale või saab lambapiimast valmistada ka hästi säilivat juustu, mis oma maitselt sarnleb nn. tilsiti juustule.

Taanlanna ujus 52 kilomeetrit

Kopenhaagenist, 10. 7. (DNB). Taani pikamaaujuja Elma Andersen lõpetas pühapäeva pealelõunal õnnelikult oma ujumisretke üle nn. Smaalandi lahe Lollandi ja Seelandi vahel. Ujujatar, kes startis laupäeva õhtul Urno sadamast Lollandil, vajas lahe ületamiseks 24,5 tundi, kusjuures tal tuli võidelda tugeva lainetusega. Läbiujutud vahemaa pikkus on 52 kilomeetrit.

Rinne on valvel

Raskelt kerkib varahommikune udu. Ta on veel segatud püssirohusuitsust, rohketest plahvatussammastest ja tolmukübemeiks paiskunud mudast, keerdudes tiinena puude ja võsa vahele.

Vaevalt pool tundi tagasi see algas, siis kui varasuvine taevas oli hakanud maapinnale saatma poolsumedat valgust. Äkiline tulelöök granaadiheitjatelt ja tankitõrjekahuritelt oli äratanud puhkepunkreis magavad eesti grenaderid, kuna tunnimehed laskurpesades jälgisid hoolikamalt maastikku.

Niisama äkki kui kõik algas, niisama ka lõppeski. Ainult väiksem kommunistide salk veristas oma päid ja pöördus tulisijalu tagasi sinna, kus neid ootasid kuuseokstega moondatud punkrid, lattidest planksed ja selle taga kindlasti ka komissar.

Möödusid tunnid. Vaikne, liiga vaikne. Mingi ängistus lebab õhus, laskmata lahti aimest, et veel midagi peab järgnema. Rahutult suitsetati sigarette või näsiti aja möödasaatmiseks midagi süüa. Enamlased olid siin kogu aja rünnanud perioodiliselt teatud vaheaegade järgi ja nüüd oli ajaliselt jälle niikaugel. Seepärast see ängistuski.

Rügement oli siin Krivasoo keti lõunanõljel osutanud vaprust, mis ületas kõik ootused. Maastikulistes raskustes, soovees ja niiskuses olid need mehed tõrjunud veriste kaotustega vaenlasele kõik rünnakud.

Kompanii komandopunkris istusid mehed ootevalmilt, kiivrid peas, relvad haardekauguses. Kohe peale hommikust tuld kontrolliti veelkord sideliine. Need olid korras.

Hakati kõnelema. Vaieldi ja arutati mitmesuguseid küsimusi, vahel sekka libises tasa ka kodu ja põld. Kõneldi, kuigi kõrvad nagu oleksid seisnud kõigil kikkis, valmis kuulama ja tegemä järeldusi.

Äkki tugevam mütsakas, mürsuplahvatus. Hetkelt on punkris kõik püsti. Nüüd siis ta algab, rünnakueelne kanonaadl Aga ei, jääb jälle vaikseks nagu enne. Liiga vaikseks, et sellega leppida. Oleks kas või mõnedki paugud, oleks kergem.

Jälle venib aeg. Kõneluses ollakse jõutud ajalehtede saamiseni, sest vanad lehed on loetud läbi kolmel-neljal korral, nii et nad on juba päris narmelised. Siis heliseb telefon. Kompülil on kõnetoru käes, ta kuuleb pataljoni staabist tulevat häält: „Kümmne minuti pärast läheb vist jälle lahti." Muud ei midagi.

Kuid aitab ka sellestki. Luure ennustab siis rünnakut. Hästi, siin oodatakse. Kompül väljub. Ta teab, et ees on kõik korras, et mehed on tublid, kuid ta kontrollib siiski veel kord. Ainult paarkümmend meetrit balansseerimist puutüvedest teel, siis on saavutatud vastupanupositsiooni eelserv.

Päike on peletanud juba ammugi udu ja meelitab mehi päevitama. Eemal tõgatakse aga teidutoojat, kes ei taha kuidagi süpi järele minna, et jääb veel viimati lahingust ilma ja ei saa mõnda enamlast kirbule võtta.

Viimaks siiski läheb, kuigi teiste lõbuks pilke üle õla tagasi saates.

Kompül teeb ringkäigu. Vaatab kella, veel viis minutit. Sammub edasi, vestleb meestega. Soo, kümme minutit on täis, ikka veel vaikus. Ainult loodus on lindude näol saatnud välja oma häälitsejad.

Veerand tundi on möödunud ettenähtud ajast, kui kompül oma punkrisse tagasi saabub. Tuleb vist hakata jälle lugema läbiloetud lehti. Kuni möödub tund, sest siis võib jälle midagi oodata.

Väljas kuuldub laia naeru. Muidugi, supitooja on tagasi, käis vist õige kiirustades. Soe lõunasöök paneb aga unustama muu ja nii möödub aeg kiiremini.

Taevas särab päike terves oma hiilguses, sillerdades vastu veelompidest ja muutes kogu metsa-aluse rõõmsaks ja rahulikuks. Tema kiiri immitseb ka punkreisse, peletades seal valitsevat rõskust. Ühe punkri ees sepitsevad mehed päikesekella. Kasulik ja ühtlasi praktiline ajaviide, sest nii saab postilolja ajal määrata kaunis täpselt kindlaks õige kellaaja ja oodata vahetust. Mõned meisterdavad kase- või kuusetüvedest keppi. See on vanade soo- ja metsavõitlejate traditsioon juba Volhovi päevilt, mida need pruunilaiguliseks põletatud kepid edasi kannavad. Nikerdused või kunstipärased sisselõiked kõnelevad meeste ilumeelest ja jäädvustavad kepile kohanimesid.

Paar lasku segab vaikust. Mis on?, välgatab mõte, kas nüüd? Samas ilmub aga naeratades habemik vanem mees, teder näpus. Oli eraelus kirglik jahimees ja lausub nüüd: „Tuli, mängis nina all, ei saanud enam kiusatusele vastu panna. Mõtlesin, et proovin õige, kas püss peale enamlase ka midagi laseb." Muidugi laskis, vana küti silm ei eksi kergesti märgist.

Ikka veel ei panda kompanii komandopunktis kiivreid peast. Istutakse ja oodatakse. Aeg-ajalt näpitseb mõni relva kallal, sest see on sel hetkel muutunud kallimaks kogu muust maisest varast. Isegi hellalt silitada võiks jahedat oksüdeeritud teraspinda.

On juba õhtutunnid, kui kompül lausub: „Ei ole neist vist niipea enam ründajaid. Eelmisel korral hävitasime mitu nende pataljoni ja tänahommikune luurerünnak tegi neile samuti vaid meelepaha. Küllap õpivad pikapeale tundma, kes neil vastas on."

Nii jääbki. Ei rünnanud enamlane sel ega järgnevail päevil. Kuid eesti grenaderid jätkavad oma valvsust nagu enne, et enamlased kohtaksid siitpoolt ainult raudset tõrjet. Sest see on äge ja otsustav võitlus, mida peetakse praegu kodumaa idarajal.

Sõjakirjasaatja Uno Andre.

Rünnakkahurit on täiendatud uue relvaga Üles selle tornile on monteeritud kuulipilduja, mis eriti vasturünnakute puhul kibutab oma tulejugasid vaenlase massidesse. Raadiotelegrafist käsitleb õhtlasi seda kuulipildujat. Kui madallendurid peaks kord juhtuma läheneda sellele soomustatud kahurile, lööb neile vas u äge tuli. (Pk.-sõjakirjasaatja Wehmeyer Wb.)

Teadaanne 1919—1925. sündinud kaitseteenistuskohuslastele

Vastava kõrgema võimu poolt on 1919, 1920, 1921, 1922, 1923, 1924 ja 1925. aastatel sündinud kaitseteenistuskohuslastele antud asendamatused (UK) tühistatud. Seepärast kohustan kõiki neil aastatel sündinuid Tallinna Kaitseväeringkonnas (Tallinna linn ning Harju- ja Järvamaa) asendamatuse (UK) ajapikendusel olevaid kaitseteenistuskohuslasi kaitseteenistusse määramiseks ilmuma alljärgnevalt

A. Tallinna linnas ja Harjumaal elunevad - Tallinna, Vabaduse pst. 2, kell 08.00 alljärgnevatel päevadel:

1) 1919 ja 1920.a. sündinud -15. juulil 1944.a.
2) 1921 ja 1922.a. sündinud -16. juulil 1944.a.
3) 1923.a. sündinud -17. juul. 1944 a.
4) 1924 ja 1925.a. sündinud -18. juulil 1944.a.

B. Paide linnas ja Järvamaal elunevad—Paidesse, Tallinna tn. 4 kell 08.00, 17. juulil 1944.a.

Eelnimetatud kaitseteenistuskohuslastele väljaantud ajapikendustunnistused loetakse eelpoolitähendatud ilmumistähtaegade möödumisega kehtetuiks.

Eelpoolmääratud tähtajaks mitteilmujad võetakse vastutusele (AT 1944. 3, 5) § 4 alusel.

Tallinna Kaitseväeringkonna ülem.

Hooldusohvitser jagab nõu ja abi

Näiliselt väike ja vaikne asutus, kus ometi kihab töö pikad päevad läbi

Meie seekordne külastusretk viib meid asutusse, millises tunniajalise viibimise kestel võime näha ja kohtuda päikesest prunnistunud näo ja tööst karedaks muutunud kätega naisisikuid kui ka välihallis rindevõitlejaid. Kõnesolevaks asutuseks on Järvamaa hooldusohvitseri büroo Paides. Kõiki neid üha tulevaid ja lahkuvaid kodanikke on toonud siia mitmesugused põhjused, millised on ühenduses hooldusküsimustega. Kõigile neile külastajaile jätkub vastavate ametisikute häätahtlikku vastutulelikkust, abi ja nõu. Abi ja nõu — jah, seda tuleb siin jagada võrdlemisi ohtralt ning mitmesugusteit aladelt, kuna teatavasti hooldusohvitseride töö haarab võrdlemisi laialaulatuslikke hooldusalaseid küsimusi.

Hooldusohvitseri ametikoha rajamise vajaduse Paide möödunud aasta märtsikuus tingisid mitmed asjaolud ühenduses kõigi eesti vabatahtlike kaitsepataljonide sõjaväelaste ja nende perekondade hooldamise ja abistamisega. Hooldusohvitseride lähemate ülesannete hulka kuulub eesti kaitsepataljonide sõjaväelastele riidevarustuse andmine pääle sõjaväeteenistusest vabanemist, nõuanne kõigis küsimusis puhkuse ajal, haiglais viibivate kaitsepataljonide sõjaväelaste alaline hooldamine (ka läti, leedu ja valgevene), vabatahtlike kaitsepataljonide sõjaväelaste perekondadele küttematerjali soetamine, tekstiilkaupade, nahakaupade ja majandusmaterjalide ostuloubade soetamine väljaspool järjekorda jne, selliste maamajapidamiste perekonnalikmete hooldamine, kes asendavad kaitsepataljoni sõjaväelase teenimisel peremeest, koostöös piirkonnakomissari ja piirkonna põllumajandusjuhiga jne. Edasi toimetavad hooldusohvitserid igasugust nõuannet, nagu näiteks teateid pataljonidest, informatsioon hooldusalal, korterite soetamise küsimused jne. Samuti teostavad hooldusohvitserid pidevat kontrolli hooldatavate perekondade majandusliku olukorra kohta. Lisaks eelpoolnimetatud ülesannetele korraldavad hooldusohvitserid pensioni taotlemist langenute omastele ning toetuste hankimist kuni pensioni saamiseni.

Mõistetavalt tuleb igasugune hooldamine kõne alla vaid tõsiselt hädaolukorras viibivate juures, kuna määratavatest erikontingentidest kõikide rahuldamiseks soovitud kujul ja ulatuses ei piisa. Muide olgu ka tähendatud, et eesti rindevõitlejate omastele määratud erikontingendist tekstiilkaupade saamine ei kitsenda õigusi tekstiilkaupade saamiseks harilikus korras kutsekogude, omavalitsuste või varustusasutuste kaudu.

Kuivõrd segedasti pöördutakse nõu ja abisaamiseks hooldusohvitseri poole, kinnitab kujukalt näide, et päeva kestel ulatub abi ja nõu vajavate kodanike arv üle poole saja, tihtipeale kuni 70 inimest päevas. Kogu hooldusohvitseri funktsioonide täitmine toimub tihedas kontaktis kohalike omavalitsusasutustega. Mis puutub mobiliseeritud rindevõitlejate ja nende perekondade hooldamisse, siis ei kuulu see veel momendil hooldusohvitseride kompetentsi, kuid selle küsimuse lahendamist on oodata juba lähemal ajal.

Kirjutusmasinate, jalgrataste ja muu „haigla"

Mehaanika-töökoja tööpiirid on sõja ajal väga suuresti laienenud

Kui on midagi viga jalgrattal, õmblusmasinal või mõnel muul riistapuul, millest omal jõul jagu ei saada, siis otsitakse üles lähem mehaanika töökoda, lootuses leida sealt abi. Paides töötab praegu ainult üks selline ettevõte, rahuldades ümbruskonna tarvidusi. Töökoja omaniku hra V. Jaksi lahkete seletuste järgi on töökojal tööd praegu ülikülluses, nii nagu seda on praegu kõigil tööaladel. Rahuaegadel olid töökoja klientideks valdavas enamuses eraisikud, harva juhtus, et tuli parandada ka mõnele asutusele ja veel harvem mõnele sõjaväelasele kuuluvaid asju. Praegu on olukord ses suhtes muutunud, ning sõjaväeasutuste tööd figureerivad nüüd praegu esikohal. Ka igasugustele teiviilasutustele tuleb tihti parandada arve- ja kirjutusmasinaid j. n. e. Uute töötarvitajate juurdetulekuga tekkinud ajanappus, millest tulenevalt paljudki tööd oleksid jäänud tegemata, on lahendatud lihtsalt sel teel, et tööpäev on pikendatud. Kunagise 8 töötunni asemel on tööpäeva pikkus nüüd kuni 16 tundi, alates juba hommikul kella viie ajal ning lõppedes õhtul kell 8 või isegi 9. Muidugi on ka päevi, mil tööaeg on veidi lühem, selle eest tuleb aga töötada tihti ka pühapäevil.

Hoolimata sõjaolukorrast teostub töö töökojas peagu samas ulatuses kui rahuajal. Ainult mõningaid töid, nagu näit. värvimisi ei ole võimalik teostada värvide puudumise tõttu. Puudus on ka mitmesugusist kulunud või kadunud masinaosadest, milliseist lihtsamaid valmistatakse vajaduse korral ka töökojas kohapeal. Kuna töökoda töötab ainult ühe tööjõuga, on tõsiseid raskusi, et jõuda teha kõike vajalikku. Tööks on paljudel ainult õhukumm või välismantel lõhkenud või kuidagi muidu viga saanud, suuremate vigastuste puhul oleks võimatu neid kõike parandada.

Töökoja tööpiirkond on õige laialdane. Nii on toodud parandustvajavaid esemeid kogu maakonnast ning vähesel hulgal isegi väljapoolt selle piire, kusjuures enamik kliente on maainimesed. Kirjutus ja arvemasinate paranduse kõrval teostatakse töökojas ka lihtsamaid töid, nagu igasuguseid tinutamisi jne. Isegi prilliraame on tulnud mõnikord parandada.

Võrreldes praegust olukorda rahuaegsega, peab allakriipsutama seda head tahet ja töövõndu, millega töökoja omanik ka praegu teostab igasuguseid töid, osutades seega suurimat vastutulekut oma klientidele, kuna näiteks tarvitamiskõlbmata kirjutamismasin võib halvata kogu asutuse töö, samuti nagu sõidukõlbmatu jalgratas muudab liikumise, eriti maal, üsna raskeks ja tülikaks.

Albus toimus sisukas noortepäev

Alates jaanipäevast toimuvad maakonna mitmetes keskustes noortepäevad, millised kõikjal on möödunud erakordselt rohkearvulise publiku osavõtuga. Kuna noortepäevade ettevalmistustöödega kohtadel alustati juba varakult, õnnestusid need hiilgavalt, kujunedes kõigiti sisukaiks ning ulatuslikeks pidustusiks. Senini on korraldatud noortepäev, Järvamaal Rakkes, Väätsal, Vodjal, Araveteli jne., kuna ees seisab veel rida noortepäevi Paides, Karinul, Lehtses, ja mujal.

Möödunud pühapäeval toimus ulatuslikum noortepäev Aravetel, milliest osavõtt kujunes eriti rahvarohkeks. Albu valla noortepäeva pidustusist Aravetel võtsid osa ka Järva noorte maleva tütarlapsed eesotsas nende juhi pr. M. Aasa'ga. Juba enne tegeliku noortepäeva algust täitus avar Aravete rahvamaja viimse võimaluseni noortest ja nende vanematest. Toimunud pidustuste avasõna ütles Järvamaa koolide inspektor E. Saluveer, tunnes noortele tervitusi haridusdirektooriumilt ning Järva maakoolivalitsuselt. Sõnavõtu lõpul lauldi rahvushümni. Edasi esines sõnavõtuga Järva noorte maleva tütarlaste juht pr. M. Aasa, soovides noortele kõike head ning tervitades noori nende pidupäeval Eesti Noorte Peastaabi ja Järva noorte maleva nimel. Edasi järgnesid ettekanded Järva noorte maleva tütarlastelt, millised võeti vastu tugevate kiidusavaldustega. Ettekannete lõpul anti Albu valla töörühma üldjuhile pr. Aun'ile tehtud töö tunnustusena Järva noorte maleva poolt üle lilli. Järgnes Albu valla noorte ettekandeid, millistest eriti meeldiv ja mõjuv oli massdeklamatsioon rahvuslippudega. Kõiki noorte esinemisi kroonis marulne aplaus. Toimunud noortepäeva lõppsõna ütles Albu valla noorte töörühma üldjuht pr. Aun, mille järele lauldi võimsalt „Eesti lippu".

Tekstiilkauba müük erikupong 30-A vastu jatkub

Majandus- ja rahandusdirektori vastava teadaande kohaselt alustatakse 30. toitlusperioodi elatustarbeainete põhikaardi (roosa) erikupongi 30-A vastu uuesti tekstiilkaupade müüki, mis k. a. märtsikuus ajutiselt eriolukordade tõttu katkestati. Tekstiilkaupa müüakse kõigile mitteisevarustajaile, välja arvatud need, kellede osturaamatuie on tehtud märkus „R. F. 1".

Erikupong 30-A vastu on lubatud müüa 14 punkti väärtuses tekstiilesemeid järgmistest kaupadest:

villased sokid (á 6 p.), villased kaelasallid (a 6 p.), kutse- ja tööpüksid (a 28 p.), flanellsärgid (a 20 p.), šlüpferid (a 11 p.), jopid (a 55 p.), baikatekid (a 50 p.), õmblussiid (1 p. = 4 pooli), nöelelõnga (1 p. = 5 kera), õmblusniit (1 p. = 200 m).

Kuna õmblussiidi, -niidi ja nöelelõnga tagavarad on piiratud, võib kauplus neid kaupu müüa kõige enam 2 punkti väärtuses iga kupongi vastu.

Tekstiilkauba ostmisel esitab ostja kauplusele oma osturaamatu ja elatustarbeainete põhikaardi ühes südamikuga. Üksikkupong iima südamikuta on kehtetu.

Müügid kantakse osturaamatusse märkusega „14 p. tekstiili", samuti märgitakse sinna kauplnse nimetus.

Kupong 30-A on tekstiilkauba saamiseks kehtiv 15. augustini k. a.

„Järva Teataja" tellijaile

Teatame lgp. tellijale, et tellimiste vastuvõtmine ajaleht „Järva Teataja" käesoleva aasta peale on postiasutuste poolt lõpetatud. Endised tellijad, kes mingil põhjusel pole saanud tellimisi pikendada, võivad seda teha „Järva Teataja" talituse (Paide, Turg 10) ja tellimiste vastuvõtjate kaudu kuni 25. juulini s. a. Peale nimetatud tähtpäeva möödumist rahuldatakse piiratud arvul ka uusi tellijaid. Tellimisi võetakse vastu 3. kuu peale ja 1944 a. lõpuni. Tellimisi võib saata rahakaartidega postiasutuste kaudu või sissemakstes mele jooksvale arvele nr. 823, Notenbank, Paide. Postmarkides saadetud tellimisi ei täideta.

Maanoorte organiseerimine käsil

Eesti Noorte peastaap koostöös Eesti Põllumajandusliiduga maanoorte tegevuse uuestielustamisel

Mõne aja eest Eesti Noorte peastaabi ja Eesti Põllumajandusliidu maanoorte büroo poolt väljatöötatud maanoorte organiseerimise kavad on praegu elluviimisel.

Mitmetes kohtades on noortemalevate juure hiljuti loodud maanoorte lippkonnad, paljudes kohtades on nad loomisel.

Organiseeritud maanoored ei moodusta eriorganisatsiooni, vaid kuuluvad täies ulatuses Eesti Noorte organisatsiooni. Nende töökava sisustamisel asetatakse aga erilina rõhk põllu- ja kodumajanduslikele aladele, mis linnade noortetüksuste töös tunduvalt vähem tähelepanu leiavad. Teatavaid alasid, mis maanoori huvitavad või neile vajalikud on, ei saa linnades üldse läbi võtta. Maanoorte tegevuse põllu- ja kodumajandusliku osa korraldamisel tegutseb Eesti Noorte peastaap kootöös Eesti Põllumajandusliidu juures asuva maanoorte bürooga. Maanoorte töö areneb üldiselt aga samade põhimõtete alusel kui teistel organiseeritud noortel.

Seni oli meil olukord tegelikult säärane, et noorte-üksused olid moodustatud peamiselt ainult linnades ja vähesel määral ka suuremate maakeskuste juures, kuna maanoored seisid ühisest organiseeritud tööst võrdlemisi kõrval. See oli suurel määral tingitud sobivate noortejuhtide vähesusest. Praegu pole olukord noortejuhtide alal küll lahedamaks muutunud, kuna paljud on sõjaväes või muude töödega seotud, mis ei jäta noortetööks vaba aega, kuid hea tahte juures loodetakse sellest raskusest üle saada.

Maanoorte organiseerimistööle annab käesoleval silmapilgul teatava määrani mittelõpliku ilme paljude linnanoorte ajutiselt maal viibimine.

Maanoorte üksuste moodustamine saavutab oma haripunkti alles sügisel. Ja seda põhjusel, et suvel ollakse tugevasti seotud suurte üldaktsioonide, nagu põllumajandusliku abiteenistuse, ravimtaimede korjamise jt. eduka läbiviimisega.

Põllu- ja kodumajandusliku ala juhtimiseks asuvad Põllumajandusliidu poolt noortemalevate juures tegevusse maanoorte inspektorid.

Seni on maanoorte inspektoreist koha peal tööle asunud ainult üks — Läänemaal. Teiste maakondade jaoks on sobivad kandidaadid juba olemas, kuid pole veel kohtadele kinnitatud. Pooled inspektorikandidaatidest on naised.

Läänemaal, kus maanoorte inspektor on juba olemas, on juba asutud mitmesuguste ürituste teostamisele. Noortele korraldatakse võistlusi aiatöös ja teisi sellelaadilisi üritusi.

Kui eelpoolnimetatud võistlus piirdub ainult maakondliku ulatusega, siis on praegu väljatöötamisel konkreetseid kavu mitmesuguste ülemaaliste põllu-ja kodumajanduslike võistluste korraldamiseks. Pealeselle võtab iga malev ette muidugi ka igasuguseid maanoorte üritusi oma piirides.

Organisatsiooniliselt on lipkond noortetüksuseks valla piirides. Ühes vallas on ette nähtud kaks lipkonda — üks poistele ja üks tütarlastele.

Loomulikult võtab see väga palju aega ja nõuab laiaulatuslikku organiseerimistööd, kuna kord niikaugele jõutakse, et igas vallas on oma lipkonnad.

Seoses maanoorte organiseerimisele asumisega on alates juunikuu numbrist ajakirjas „Eesti Noored" ilmuma hakanud maanoorte nurk, kus leiavad käsitlemist maanoori huvitavad eriküsimused.

Talude tööpere on kirju

Linnapreilid värvivad küll huuli, aga oskavad ka töötada

Põllumajanduslikel talukäitistel on täita suurim panus sõja võidukale lõpule viimiseks, seet lasub ju neil rinde varustamine toiduainetega ja teataval määral muu vajalikugagi. Töötades varahommikust hilisõhtuni suurima pingega, täidab põllumees oma kohust praeguses võitluses. Juhtub aga mõnikord sedagi, et ta oma igapäevase töö kõrval peab haarama ka relva järgi, et omakaitselaste ridades küttida vaenlase langevarjureid, kes terroriaktiga püüavad takistada ta rahulikku tööd.

Külastades üht suuremt talu Paide lähedal, kuuleme juba eemalt taluõuelt kostvaid rõõmsaid lastehääli. Lähemale jõudes leiame nad mängimas päikesepaistelisel õuemurul, usaldatuna kellegi vanema linnanaise hoolde. Küsides sellelt peremehe järgi, kuuleme, et see töötab parajasti siinsamas lähedal heinamaal, kuhu talle siis järgi läheme.

Tänavune heinapere on õige kirju. Lihtsa talunaise kõrval sibab kärmesti rehaga noor, värvitud huultega linnapreili. Temagi on talutööga juba üsna harjunud. Algul küll olevat olnud igasugu raskusi, küll jäänud rehapulgad samblasse kinni ja küll kippunud hanguharud mättasse. Julge pealehakkamise ja omandatud kogemuste varal on aga nüüd temagi niikaugel, et ei jää talu pärisrahvast enam sugugi maha. Vähe „naljakaks" peab peremees küll ta igapäev korduvat huulevärvimise ja küünelakkimise protseduuri, kuid arvab lõpuks siiski, et see on igaühe enda asi, tema asi on see, et kõik ka korralikult tööd teevad. Linlaste üle polevat seepärast põhjust nuriseda. Algul olevat nad, tõsi küll, talutööga harjumatud, hea tahte juures aga õppivat nad peagi.

Tulles koos taluperega lõunaks heinamaalt, kuuleme, et talus on ka kõik hädavajalikumad põllutöömasinad. Eelmisil aastail olevat neid kasutatud ühiselt naabritega. Tänavu aga olevat see tekistatud, kuna vajalikkude õlide ja määrete tagavarad olevat möödunud aastal lõppenud ning tänavu neid veel juurde saadud ei ole.

Tööpäev on talus praegu väga pikk, alates juba hommikul peagu päikesetõusuga ning kestes õhtul kella 9-ni, mõnikord kauemgi. Hoolimata väsitav-pikast töönädalast, kogunevad külanoored siiski laupäeva ja pühapäevaõhtutel ühiselt aega veetma ning ei puudu neil seal siis tants ja pillimängki.

Möödunud kevadel sai talu elektrivalguse, millega on nüüd lahenenud teravakskujunenud valgustusprobleem. Tööstusvoolu viljapeksuks j.m. siiski pole võimalik saada, kuna alajaam asub kaugel. Et elektriliinide ja alajaama ehitamine on nõudnud talult palju tööpäevi, mõistetakse kõrgelt hinnata ka saavutatud tulemusi. Kõige enam hämmeldunud teostatu puhul on aga talu vaneperemees, kes nüüd küll taluohjad on annud poja kätte. Veel 30 a. tagasi olevat olnud võimatu pääseda suvel hobusega vallamajja või mujale, seet talu asub, eraldatuna teistest, soosaarel. Nüüd aga, seniseile saavutusile lisaks, võib juba autoga tallu sõita. Veel elekter nagu linnas — see paneb vanaäti tõsiselt imestama.

Kõrvuti heinatööga on praegu taludes käsil ka sõnnikuvedu kesale. Osalt on see töö juba toimunud, osalt toimumas või üldse algamata. Maaparandustööd, mis veel läinud aastalgi, hoolimata sõjaolukorrast, toimusid kõrvuti muude suviste töödega, on tänavu tööjõu vähesuse tõttu katkenud. Pealegi on võimalused uudismaakünniks praegu minimaalsed.

Talust lahkudes jääb mulje, et hoolimata kõigist raskusist, mis sõjaolukord põllumehe teele veeretab, pole siiski katkenud taludes käiv vilgas ülesehitustöö, vaid et seda võimaluste piires teostatakse endise hooga. Talude elektrifitseerimine sõjaaja raskustele vaatamata on sellest küllaldane näide, andes selge pildi meie põllumehe teotahtest ja sihikindlusest.

Turbaraba rentnik ei või lasta raba seista kasutamata

Vastasel korral tuleb tal maksta raharenti iga raba ha pealt 500 rmk.

Hindadedirektori poolt on muudetud turbarabade rentide ülemäärade määrust (ilmunud „Eesti Sõnas" möödunud aastal 24. detsembril nr 297 ja avaldatakse lähemal ajal ilmuvas Ametlikus Hindade Teatajas) selles osas, mis käsitleb turbaraba kasutamist rentniku poolt.

Muudatuse kohaselt tuleb turbaraba rentnikul, enne kui ta renditud rabas asub turvast lõikama, esitada raba omanikule kava, kuidas ta kavatseb turba lõikamist teostada, missuguses ulatuses ja millise aja kestusel.

Kavast peab ka nähtuma, kuidas on mõeldud läbi viia turba kuivatamine ja missuguseid teid pidi ülestöötatud turvast hakatakse rabast ära vedama.

Koostatud ekspluatatsioonikava tuleb enne, kui selle järgi võidakse asuda turda töötlemisele, esitada Turbamajandusühendi juhatajale. Alles kui viimase poolt on kava kinnitatud, võidakse asuda sellekohasele turbatöötlemisele.

Et turbarabasid otstarbekamalt ja ratsionaalsemalt kasutada, on nõutav, et rendile andja teeb rentnikule kohuseks, et rendile antud turbarabas töötataks aastas üles vähemalt 500 rm turvast ühe hektaari kohta.

Kui rendile võtja ei suuda seda nõutud vähemmäära välja töötada, on omanikul õigus rendilepingut üles ütelda, kusjuures rentnik on kohustatud raba eest tasuma rendina 500 rmk. ha kohta.

Erandid neist nõudeist võib lubada vaid turbamajandusühendi juhataja.

Määruse muudatus kehtib tagasiulatuvalt möödunud 1. jaanuarist.

Siin hoolitsetakse käsitööstarite eest

Teatavasti varustab Järvamaa käsitöölisi neile vajalike materjalidega käsitööstarkonna Järva piirkonna ühendus. Sellekaudu on käsitöölisile jagatud juba mitmesuguseid õlisid, määrdeid ja igasuguseid kemikaale. Neil päevil jõudis kohale väiksem kontingent kriidijahu jne. Isegi tööriideid on olnud võimalik anda, olgugi, et väga piiratud hulgal. Õmblejaile on osutunud võimalikuks anda niiti, steppsiidi jne.

Avaldused soovitavate kaupade saamiseks tulevad esitada Järva piirkonna ühendusele iga kuu 25.-daks päevaks. Kuu lõpul tuleb siia kokku vastav komisjon, kes avaldused läbivaatab ja langetab otsuse soovitud kauba saamise või mittesaamise kohta. Järgmise kuu algul jagatakse juba välja ostuload.

Avaldustel, milleks vajalikud planketid on Järva piirkonna ühenduses saadavad, tuleb ära märkida muuseas otstarve, milleks soovitud materjale vajatakse ,kauaks soovitud materjalist jatkub ning millal ja kui palju vastavat materjali varem saadud.

Ka rauaostulube antakse käsitöölisile, muidugi saavad neid peamiselt sepad ja teised ranatöölised. Varem jagati välja ka rauamarke, nüüd on aga sellest loobutud, kuna need muutusid teatud määral spekuleerimisobjektideks. Rauaostulube antakse praegu välja kvartaalide, s.o. veerandaastate kaupa. Praegu on võimalik saada lube veel kolmandaks veerandaastaks.

Kuna käsitööstarkonna Järva piirkonna ühenduse peamiseks ülesandeks on just käsitööstarkonna varustamine vajalike materjalidega, millist ülesannet varem täitis maavalitsuse majandusosakond, peetakse ühenduses registrit kõigi maakonna käsitööliste kohta, kes end vastaval pool on registreerinud. Jagatavaist materjalidest saavad nimelt osa ainult registreeritud käsitöölised.

Avaldusi kõigile eespoolmainitud materjalidele võetakse vastu käsitööstarkonna Järva piirkonna ühenduses, mis on avatud igal tööpäeval kell 9—12 ja 1—4; laupäeviti ainult kell 9—1 ja asub Paides, Turg 10.

Endla „Krahv Luksemburgiga" Paidesse ja Türile

Käesoleva kuu lõpul ja eeloleva kuu algul külastab järjekordselt Järvamaad Pärnu „Endla" teater. Seekordse külakostina annab „Endla" Paides ja Türil kaks etendust, esitades Franz Lehari 3-vaat. operetti „Krahv Luksemburg". Paides toimuvad etendused 29. ja 30. juulil ning Türil 31. juulil ja 1. augustil.

Pikne surmas mehe ja kaks hobust

Esmaspäeva õhtul kella ½9 paiku löi üle Vändra valla minev piksehoog surauks Rõusa külas Tõkkemäe talus elutseva Lembit Jürissoni ja kaks hobust.

Mees oli väljas heina niitmas ja oli läheneva pikse pärast rakendanud eest hobused, et koju varjule minna.

Teel koju tabas tugev pikselöök noormeest ja hobuseid, põletades noormehel peast juuksed ning löhkudes räbalaiks ksabu ja rilded. Veidi eemal paiskas välk pikali nooremehe isa.

Õnnetut surma saanud L. Jürisson oli Paide tööstuskooli õpilane.

Koosolekute pidamise loa annab politsei

Ida-alade riigikomissari otsusega on muudetud alates 21. veebruarist 1942. a. kehtivat Ühenduste ja koosolekute määrust koosolekute kokkukutsumise loa taotlemise osas.

Sellekohaselt annab nüüdsest koosolekute pidamiseks loa maakonna politseiasutus, kes antud loast ühtlasi teatab piirkonnakomissarile.

Seni kehtinud korra alusel andis koosolekute pidamiseks loa piirkonnakomissar.

Nagu varemgi, tuleb loa saamiseks esitada kirjalik avaldus nädal aega enne kavatsetava koosoleku algust.

Pühapäeval ka kergejõustik

Eelolev pühapäev kujuneb Paides ulatuslikuks peo-päevaks, kuna lisaks Paide valla noortepäevale toimuvad staadionil kahed kergejõustikuvõistlused ning jalgpallivõistlus Mõisaküla S-s „Tervis" ja S-s „Järvapojad" meeskondade vahel. Algusega kell 10 hommikul toimuvad staadionil Järva noorte kergejõustiku esivõistlused, mille lõppedes kell 14.00 algavad kergejõustikuvõistlused vanade-klassis. Peale kergejõustikuvõistluste lõppu kohtuvad kell 16.00 jalgpallis S-s „Tervise" ja S-s „Järvapojad" jalgpalli meeskonnad. Kahtlematult kujuneb mõlemi meeskonna kohtumine pinevaks ja huviküllaseks, kuna S-s „Järvapojad" meeskond püüab teha kõik, et revansheerida oma hiljutist kaotust.

Kõik ravim- ja teetaimede korjamisele

Nagu möödunud aastal toimub ka selgi suvel üleriigiline ravim- ja teetaimete korjamine aktsiooni korras, millest kohustuslikult osa võtma on kutsutud kogu meie õppiv noorsugu. Nagu näitasid läinud aasta kogemused ei piirdunud aktsiooni läbiviimine ainult kohustuslikult rakendatud õpilastega, vaid tööle asusid vabatahtlikult veel paljud organisatsioonid ja kodanikud, kelle aeg niigi piiratud oma igapäevase töö tähtsatest ülesannetest. Laialdaste ringkondade vabatahtlik osavõtt oli tingitud selgest arusaamisest kuivõrd tähtis oli selle suure töö kordaminek rahva tervishoiule kui ka kogu rahvamajandusele. Sellise laiaulatusliku korjajate kaadri töösse asumise tagajärg ei jäänud lõppkokkuvõttes mitte tulemusteta.

Arvesse võttes teoskil oleva tööala uudsust meil Eestis ja vilunud korjajate kaadri puudumist loodeti 1943. a. hooajal korjata umbes 50.000 kg ravim- ja teetaimi. See arv ületati aga vaatamata vihmasele suvele ning seega küllaltki rasketele korjamis- ja kuivatamistingimustele peaaegu 100%. Korjamisaktsiooni lõppkokkuvõte andis peaaegu 100.000 kg korjatud kuiva droogi.

Et hüvitada korjajate vaeva, olid korjatavad droogid jaotatud preemiagruppidesse vastavalt nende tähtsusele. Üldse anti müüdud droogide eest korjajaile ümmarguselt 37.000 preemiapunkti, milliste eest oli võimalik osta mitmesuguseid preemiakaupu. Kokkuostukeskuseks ja aktsiooni tegelikuks läbiviiaks oli firma Dr. V. Madis Tallinnas, kuna kokkuostupunktideks ja nõuandjaks korjajatele olid kõik apteegid üle maa kui ka firma Dr. V. Madis osakonnad Tallinnas, Tartus ja Viljandis.

Kuid läinud aasta tulemused peame mitmekordistama, et täita lünka meie rahva varustamises vajalikkude ravimitega. Aktsiooni organisatsioon ja läbiviimine on jäänud üldiselt samaks, ainult selle vahega, et arvestades korjamisel ja kuivatamisel esinevaid raskusi, pandi maksma droogide uus jaotus preemiagruppidesse, mis võimaldab osa korjatavate droogide eest saada kaks ja enamgi korda rohkem preemiapunkte kui möödunud aastal. Samuti suurendati ühe preemiapunkti eest saadava kaupade hulka. Ka on võimalik preemiapunkte vahetada tekstiilpunktide ja suhkrutähtede vastu.

Firma Dr. V. Madise kontorist Tallinn, Hähl manni 5 on saada juhiseid ravimtaimede korjajaile, kus on ära toodud peale korjamisjuhiste sel aastal korjatavate ravim- ja teetaimede nimekiri jaotatult preemiagruppidesse. Asjast huvitatuile saadetakse juhis 12 rp. postmargi ettesaatmisel postiga koju.

Et kergendada korjajate vaeva korjatud droogide äraandmisel on Tervishoiuvalitsuse Apteekide Osakond läinud aasta eeskujul kõikidele apteekidele üle maa kohustuseks teinud korjajatelt drooge vastu võtta, kus ka müügitõendid välja antakse, mille vastu saab valla- või linnavalitsusest preemiapunktid. Tallinnas ja Tartus on aga töö kokkuhoiu mõttes otstarbekam korjatud droogid ära anda otse firma Dr. V. Madisele Tallinnas, Fählmanni 5 ja Tartus A. Hitleri pl. 8. Viljandi keskus asub Viljandi Vana apteegis.

Pangem käed külge, et lühikesel suvevaheajal ravim- ja teetaimede korjamine viidaks läbi maksimaalsete tulemustega.

Sõjakorjandusest Tallinnas 98.000 rmk

ERÜ Tallinna ringkonnaametil on selgunud lõplikud kokkuvõtted k.a. kevadel toimunud sõjskorjandusest, mis vältas kuu aega.

Kogusummas saadi sõjakorjandusest rahas ja esemetes 98.187 rmk., sellest rahaliste annetustena 95.752 rmk. Annetajate koguarv, nii üksikisikuid kui asutusi, oli 12.359, seega ohverdas iga annetaja ERÜ heaks keskmiselt 8 rmk.

Pirita rannas uppus kaks last

Esmaspäeval, 10. skp., uppus Pirita randa kaks suplevat last, 6-aastane Mari-Ell Joasalu ja 7-aastane Matti Jürman.

Tõenäoliselt olid lapsed mängides sattunud lainetest uhutud või mõnel muul teel randa lähedale tekkinud sügavamasse paika ja seal ilma lähedalolijate märkamata vee alla vajunud.

33 rahvakoosolekut saartel olude üle N. Liidus

Viimastel nädalatel toimus Saare- ja Hiiumaal 33 rahvakoosolekut, kus kõnedega esines Nõukogude Liidus valitsevatest oludest ning küüditatud eestlaste saatusest 1941. a. suvel mobilisatsiooni ettekäändel Nõukogude Liitu viidud ja läbi rinde tagasi pääsenud Valdur Muul. Neist koosolekutest võttis osa kogusummas umbes 10.000 inimest, kes kõik olid huvitatud eestlaste käekäigust ning suure huviga jälgisid jutustusi bolshevismi metsikustest isiku suust, kes selle kõik ise oli läbi elanud.

KIRJANDUS-KUNST-TEATER

Ricarda Huch 80-aastane

Nagu Selma Lagerlöf Rootsis, nõnda on Ricarda Huch Saksamaal juhatanud oma rahvast puhtama ja kirkama elukäsitluse poole

Saksa uuemas kirjanduses paistab oma ainestiku sisukusega, ideelise küpsusega ja kunstilise väljenduse jõuga silma terve rida naisautoreid, kelledest nimetagem siin vaid Ina Seidelit, Agnes Miegelit, nooremast sugapõlvest Ruth Schaumanni ja Josefa Behrens-Totenohlt. Kuigi eesti lugejale osaliselt tuntud originaalteoste kaudu, puuduvad meil neist kahjuks siiski tõlked. Pisut parem on selles suhtes lugu Ricarda Huchiga, kes pühitseb 18. skp. oma 80. sünnipäeva: temalt on meil paar vähemat teost ilmunud.

Ricarda Huch põlveneb vanast patriitsisuguvõsast, sündides 18. juulil 1864 Braunschweigis jõuka suurkaupmehe tütrena. Ta isa omas rucuseas äriliisi sidemeid ookeanitaguste maadega, viibides sageli Brasiilias. Huchide majas valitses luksuslik elustiil, mis oli ühtlasi konventsionaalsustest ja eelarvamustest vabam kui tollel ajal tavaline. Kirjaniku ema ja vanaema olid naised, kel olid oma kindlad vaated ühiskondlikkudes ja kultuuriküsimustes, osates neid vajaduse korral ka kaitsta. See jättis sügavad muljed võrsuvale tütarlapsele, kelle noorus muidu möödus õige idülliliselt, nagu Ricarda Huch sellest hiljem ühes raamatus ise tunnistab: „Lapsi ümbritsevad muinasjutud ning paradiis, ja seepärast on Braunschweig, kus ma sündisin ja üles kasvasin, mulle muinasjutulinnaks".

Omandanud esialgse hariduse kodukohas, lahkus Ricarda Huch siit 22-aastaselt, et stuudiumi ja elukutse kaudu omandada endale elus iseseisvat positsiooni, kujundada endale isikupäsast elusisu. Aastal 1887 oli selline otsus veel küllaltki erakordne, osutades suurele seesmisele iseseisvusele.

Ricarda Huch õppis Zürichi ülikoolis eeskätt ajalugu ja promoveerus siis filosoofia doktoriks, töötades seejärel pikemat aega õpetajana Zürichi kõrgemas tütarlastekoolis. Tollal tundsid noored naised, kes sooritasid Shveitsis stuudiumi, end pioneeridena, kelle ülesandeks on valmutada vaimseid uudismaid. Nii andus ka Ricarda Huch kutsetöö kõrval kirjanduslikule tegevusele, milleks tal oli teatavaid päritud eeldusi. Oli ju ka tema vend Rudolf kirjanik, samuti ta onupojad Friedrich ja Felix.

Ricarda Huchi esimene loomisperiood, mis hõlmab umbkaudu aastaid 1892—1904, algas luuletuste ja näidenditega, kuid siis kuulub ka üks ta peateoseid „Ludolf Ursleu noorema mälestused", mis kujutab ühe vana, hansa-aegadest põlveneva patriitsiperekonna allakäiku. Oma sisu ja stiili täiusliku kooskõlaga kuulub see teos saksa eepika paremiku hulka.

Ricarda Huchi armastuslüürikat lugedes ei veenu meile ta eakaaslane Anna Haava oma tagasihoidlikkude, pooleldi varjatud tundeavaldustega, vaid pigemini varasem Marie Under. Ricarda Huchi täis dionüüsliku hoogu ja kirglikku meeltelõõma armulaule läbib ometi traagilisem põhitoon, põjustatud osaliselt sellest, et tal tuli oma parimas õitseeas välistel põhjustel loobuda abielust noorusarmastusega — enda onupoja Richard Huchiga. — Muide on Ricarda Huchi armastuslüürika omapäraseimaks jooneks meheliku ilu imetlemine.

Pöörde kirjaniku ellu töi abiellumine itaallase dr. Ermano Cesoniga a. 1898. Elades mõnda aega Itaalias, asus ta käesoleva sajandi algul Münchenisse. Julgustatuna oma teoste edust, otsustas ta nüüdsest peale jatkata tööd kutselise kirjanikuna, et nõnda kaasa aidata oma perekonna ainelise olukorra kindlustamiseks. Seejuures jäi Ricarda Huch ustavaks enda sisemisele kutsumusele. Kuigi ta oleks võinud artiklite kirjutamisega ja loengutega teenida hõlpsal viisil palju raha, millest tihti oli puudus, loobus ta sellest loomingu huvides. Nii kirjutab ta selle kohta ühele sõbratarile: „Juba üksnes viimastel nädalatel oleksin võinud teenida oma tööde ettetagamisega 750 marka. Millise summa oleks see mulle aasta jooksul sisse toonud; olen endale päris pahane, et ma ei suuda sellega nõustuda, kuid see on kord nõnda." — Ta abikaasa oli haiglane ja vajas hoolitsust, samuti tütar. Ricarda Huchi ilust joobunud teosed neilt aegadelt ei reeda, et nende kirjutamiseks tuli varastada väheseid minuteid ja neid katkestades taas tõtata majapidamistööde juurde.

A. 1907 abiellus Ricarda Huch teiskordselt, sedapuhku oma nooruse lemmikuga, kes elas nüüd advokaadina Braunschweigis. Nii pöördus Ricarda Huch tagasi oma kodulinna. Kõik välised takistused õnneks olid varisenud, kuid — ometi jäi see tabamata. Mõlemad abielupartnerid olid põhiliselt romantikud ja ei olnud vajalikul määral arvestanud sellega, et ükstelsest eemal elatud aastad olid kumbagist kujundanud eripalgelise isiksuse, kelle vahel ei olnud enam kerge luua täiuslikku kooskõla. Juba a. 1910 läksid mõlemad abikaasad taas lahku, kuna tõelisus ei vastanud igateetud kujutelmadele. Kirjaniku ridadesse sigineb isiklikkude pettumuste mõjul reisigneerumust: „Kas nautimine ei olegi elu? Ei blondjuukseid ega roosilised paled, naeratused ega suudlused? On selleks võib-olla vermed ja valud, kohisevad ta sügavaimad saladused võib-olla surmas?" Kuid tal jatkub selle ületamiseks heroilist kohusetunnetki: „Elus on igaüks sõdur ja kes relvad maha viskab, on surma väärt." Ricarda Huch pühendas nüüdsest alates oma isikliku elu täielikult tütre kasvatamisele, asudes taas elama Müncheni, mille ta hiljem tütre abielludes vahetas Berliini vastu.

Koos oma kaasaegsetega oli Ricarda Huch jaganud maailmavaatelist kriisi, mis ei leidnud muud väljapääsu ummikust peale individualistlikult mürditud ja ainult esteetilisi väärtusmõõdupuid tunnustava vitalismi. Otsingud terviklikuma elukäsitluse suunas juhtisid teda teisel loomisperioodil ajaloo juurde, kus ta uskus leidvat enda ideaalidele vastavaid eeskujusid. Selle perioodi kõrgpunktideks on „Lood Garibaldist" (1907) ja „Suur sõda Saksamaal" (1912—14), millistest viimase tegevus hargneb 30- aastase sõja süngel taustal. Neile liitub essee Wallensteinist.

Nende teoste keskseimaks probleemiks on kangelaskultus. Ricarda Huch näeb sangarlikus juhis individualistliku arengu haripunkti, ühtlasi aga ka individualismi ületamist. Küll tõuseb kangelane ümbruse sest esile, kuid oma tegude läbi on ta viimasega seotud, kuna ta mõju ulatub palju kaugemale enda isikust. Nii muutub sangarlikkus ajavaimu töörlistaks ja eeldab ohvrivalmidust. Siit kaudu viib ka sild, mis ühendab Ricarda Huchi loomingut orgaaniliselt oleviku ideoloogiaga.

60. eluaastast peale on Ricarda Huch kasutanud oma sulge peamiselt veel ainult teaduslikkudeks töödeks. Varem avaldatud kirjandusloolisele uurimusele romantika üle ja monograafiale Gottfried Kellerist lisanduvad nüüd raamatud Lutherist, shveitsi rahvavalgustuslikust kirjanikust Jeremias Gotthelfist, vabahärra von Steinist kui riigimõtte äratajast ja lõpuks enda 70. sünnipäevaks „Saksa rahva Rooma riigist". Nähes maailmasõjas tsivilisatsiooni katastroofi, püüab Ricarda Huch oma tolle loomisjärgu teostes pakkuda abivahendeid selleks, et saabunud häda muuta õnnistuseks, lootuses, et kokkuvarisemine on rajannd ruumi uuendatud eluks. Kõik ta pealesõjased teosed baseeruvad põhimõttel, et kirjanikud ei tohi elust kõrvale hoiduda, vaid peavad seda teenima — nõue, mille teostamist Ricarda Huch kahjuks ei olnud leidnud romantikute juures. Ühtlasi harrastab ta teravat ajakriitikat, väites: „Kes head ei eralda halvast, ei ole head väärt." Teisal ironiseerib ta: „Nüüd leidub rida noori kirjanikke, kes ennast imetlevad ja keda palju imetletakse, kuna nad armastavad kõike, mis päikese all: tillukesi lehekesi puudel, avalikke naisi (neid eriti), lehmi, putukaid liivas, vaenlasi (iseäranis Saksamaa omi); lastes kõiki omal viisil olla ja tegutseda. See armastus avaldub ainult liigutavates sõnades, millega on tugevasti seotud liigutus enda hingelise suuruse üle. Hoopis teisiti Luther, Möser ja Goethe: nad mitte üksnes armastavad, vaid ka vihkavad ja annavad alles sellega oma armastusele õige väärtuse." Sellest lähtudes võitleb Ricarda Huch elu mehhaniseerumise ja labastumise vastu, abstraktsete ideede kultuse vastu, isikupärasuse taandumise vastu, marksismi ja internatsionalismi vastu, mis on vastuolus tema käsitlusega orgaanilisest rahvuslikust arengust, kaitstes ühtlasi traditsioone, oma rahva au ja ajaloolist mõttevilsi. Tänapäevalgi kehtivad Ricarda Huchi prohvetlikud sõnad, lausutud keset ülemaailmset kriisi: „Me ei ole veel maailmasõja lõpul: tulevik kuulub sellele rahvale, kes omab suurimat võimet enda muutmiseks. Vabatahtliku ohvri kohal sulgub kuristik; muistendi riskeerivale kangelasele, kes heidab oma armsaima õigel ajal kaevu, tuleb see õitseval aasal särava mõrjana vastu . . ." Tuleb kõrgelt hinnata seda noornelikku eluusku elatunud kirjaniku juures.

Oma suguõdesid hindab Ricarda Huch nõudest lähtudes, mille Goethe asetab parimale naisele: et ta suudaks häda korral olla mehe eest väljas ja asendada lastele isa. Selline naine on töökas ja energiline, tulles toime kõigi tegeliku elu nõuetega. Sageli töötab ta enam kui mees, ilma et talle osaks langeks avalikku tunnustust, sest tema saavutused ei ulatu üle koduse ringi. Sageli ei tasu seda isegi õige arusaamine mehe poolt. Selle praktilise tegevuse kõrval täidab naine üksnes temale langevat kohustust olla „majas päikeseks", luua perekonna sisemist õnne, „häälestada mehe elu harmoonilise akordina". Võime selle ülesande täitmiseks omandab naine oma seotusest jumalikuga. „Rõõmus meel ja usaldumine Jumalale on naise rikkuseks ja õilsuseks, jumaliku halastuse märgiks, mis teda ümbritseb."

Kõigil aegadel on suured kirjanikud püüdnud kujundada inimlikke ideaale. Nagu ta kaasaegne Selma Lagerlöf Rootsis, kellega teda seob ühine armastus erakordse vastu ja kristalliseerunud idealism, on ka Ricarda Huch enda naiselikku kutsumust täites juhatanud oma rahvast puhtama ja kirkama elukäsitluse poole, mis endaületamise kaudu viib üldsuse huvide tunnetamisele. Selle viljaka elutöö mõõted on aga paisunud sellise tobutu ulatuseni, mis väärib austavat tähelepanu ka väljaspool kirjaniku sünnimaa piire.

O. K.

„Maskivoolija"

Jaapani draama saksa laval

Leipzigis tuli esietendusele jaapanlase Kido Okamoto draama: „Maskivoolija". Teose sisu on lühidalt järgmine: vürst Yorüje ähvardab viivitamise pärast maskivoolijat Jashavot, kuna ta meeli valdavad viha ja kannatamatus. Juba kavatseb ta Jashavot karistada surmaga, seal aga toob kunstnik talle maski, mille kaitsel ta on töötanud kaua aega, kuid selle siis kõrvale heitnud. Meister peab seda oma halvimaks teoseks. Ta tunneb: sellest ei hoova elu, vaid tontlikku külmust, surma tardumust. Kuid kiiresti leppiv Yorüje on teisel arvamisel, ka tema õukondlased satuvad vaimustusse. Ükski neist ei taju seda, mida almab ainult maskivoolija: et tema kõrge tellimiseandja kohale kuhjub õnnetus. Ja see on Jashavo vanem tütar Katsura, kes võtab selles maskis vastu vürstile määratud surmava hoobi. Kunstnik jäädvustab oma sureva lapse näojooned pintsliga, et luua meistriteost, mis teeke Katsura nime surematuks. Selle liigutava stseeniga lõpeb näidend. Tumedate ja helgete meeleolude luulelises ühtimises lähendab draama meile, õhtumaalastele Nipponi kannatustegi all naeratavat hinge.

Lavastus oli Paul Smolnyit. Pealtvaatajatele, kelle hulgas oli ka Jaapani suursaadik Berliinis, kindral Oshima, jättis teos sügava mulje.

Kuidas Saksamaal tähistatakse kirjanduslikke tähtpäevi

Lähemal ajal pühitseb nimekas saksa kirjanik Wilhelm von Scholz, kelle peaaiaks on näitekirjandus, oma 70. sünnipäeva. Terves reas saksa linnades tuleb sel puhul ettekandele tema näidendeid kohalikkude teatrite poolt: Münchenis „Vahetatud hinged", Bremenis ja Freiburgis „Kõiki võlusid ületab armastus", Kielis ja Beuthenis jaapaniaineline, hiljuti valminud „Ayatari", Stuttgartis „Elu on unenägu" (ümbertöötus Calderoni järgi), Nürnbergis ja Teplitz-Schönaus „Zalamea kohtunik", Hildesheimis „Claudia Colonna", Aussigis ja Konstanzis „Suur saksa maailmateater". Sel teel pääseb vanameistri kõrgeväärtuslik looming kõnelema kõige laiematele hulkadele ja tähtpäev ise kujuneb tõeliseks kultuurisündmuseks.

Uudisfilm laste hingeeluga tutvumiseks

Viinis valmis äsja uus kultuurfilm, mis kannab pealkirja „Suur maailm lapse silmis" ja tahab täiskasvanutes äratada paremat arusaamist väikelapse hingeelust, tema vajadustest ja väljendustest. See väga huvitav film valmistati rahvatervishoiu peaosakonna juhataja, prof. Max Gundesi nõusolekul Viini linna hoolekandeklinikus, ja nimelt dr. O. P. Landau juhtimisel, kes koostas ka stsenaariumi. Film tunnustati tähelpanuväärseks ja rahvast kasvatavaks.

Rembrandti mälestamispidustused Madalmaadel

15. juulil, mil möödub 338 aastat Rembrandti sünnist, toimuvad Madalmaadel suure kunstniku mälestamiseks aktused, näitused ja kontserdid nii sel kui ka järgneval aastal. Kultuurfilmis „Rembrandti-päevad 1944" esitatakse pilte Rembrandti loomingust ning ülesvõtteid hollandi ehituskunstist ja maastikest.

Uus väliposti-raamatute seeria

Põhjala ühing hakkab koos Idaala riigikomissariga välja andma uut väliposti-raamatute seeriat rindevõitlejatele, mis kannab pealkirja „Põhja ja ida välipost". Põhjala ühing lähtub seejuures põhimõttest, pakkuda sõduritele, kes on rakendatud Norras, Taanis, Soomes või idarindel lugemismaterjali, mis valgustaks nende alade kultuurilisi ja poliitilisi suhteid Saksamaaga. Sarja esimeses vihus käsitlevad saksa ja põhjamaade probleeme Hans Friedrich Blunck ja Christian Degn.

Õppige tundma Saksamaad!

Raudtee võtab ühtelugu teenistusse uusi mees- ja naistööjõude igasuguse eelharidusega, tööleastuja valikul ka

Saksa Riigiraudtee teenistusse Saksamaal.

Teateid annavad kõik jaamad, kõik raudtee Käitisametid ja Raudt. Haldusamet Tallinn

RAADIO

PÜHAPÄEV, 16. JUULI 1944.

5.00 Saade saksa sõjaväele. 6.30 Sadamakontsert (ülek.) 7.00 Päevauudised saksa keeles. 7.15 Päevauudised. 7.30 Põllumeestele; Tunnustamiseelseid töid seemnepõldudel (Agr. Voldemar Reitan). 7.45 Reichsprogramm. 8.30 Hommikuhardus 8.45 Landesdienst Ostland. 9.00 Reichsprogramm. 10.00 Päevauudised saksa keeles. 10.10 Serenaad pühapäeva hommikuks (hpl ja mgn.) 11.15 Sümfooniline muusika. Anton Bruckner: Sümfoonia nr. 4, Es-duur (mgn.) 12.15 Päevauudised 12.30 Päevauudised saksa keeles. 12.45 Saksa rahvakontsert (ülek). 14.00 Päevauudised saksakeeles. 14.15 Landesdienst Ostland. 14.30 Lastele: „Võlunukuke", läti muinasjutt. 14.50 Muusika pärastlõunaks (Ringhäälingu suur orkester Leo Tautsi juhatusel). 15.40 „Vanaema suvi", Joel Lehtoneni romaanist „Putkinotko". 16.00 Mida sõdurid soovivad (ülek.) Vaheajal kell 16.45 Päevauudised 17.00 Päevauudised saksa keeles. 18.00 „Onu mälestusi", Artur Stiege sõnalis-muusikaline saade. Näitejuht: Raivo Opsola. 19.00 Eesti sõduritund: Kodu tervitab oma kaitsjaid. (Külakapell). 20.00 Päevauudised saksa keeles. 20.15 Suvised pildid (Ringhäälingu tantsukappell VI. Sapošnini juhatusel). 21.00 Päevauudised. 21.15. Tuhat lõbusat nooti (Ringhäälingu tantsukapell VI. Sapošnini juhatusel). 22.00 Päevauudised saksa keeles. 22.15 Ooperimuusika II. vaatus Otto Nicolai ooperist „Windsori lõbusad naised". 23.16 Reichsprogramm 24.00 Saatelõpp.

ESMASPÄEV, 17. JUULI 1944.

5.00 Saade saksa sõjaväele. 6.15 Päevauudised. 6.30 Hommikukontsert (ülek.) 7.00 Päevauudised saksa keeles. 7.15 Hommikumuusika (ülek.) Kell 7.30 Heliplaate 8.45 Päevauudised. 9.00 Päevauudised saksa k. 9.10 Landesdienst Ostland. 9.25 Saatepaus 11.30 Eesti sõduritund: Kodu tervitab oma kaitsjaid. 12.15 Päevauudised. 12.30 Päevauudised. 12.45 Lõunamuusika (Ringhäälingu suur orkester P. Karpi juhatusel ja hpl.) Ülekanne Riiast. 14.00 Päevauudised saksa keeles. 14.10 Landesdienst Ostland. 14.15 Reichsprogramm. 16.00 Muusika pärastlõunaks (hpl.) Vaheajal kell 16.45 Päevauudised. 17.00 Päevauudised saksa keeles. 17.10 Muusikaga läheb kõik paremini (Ringhäälingu tantsukapell Leo Tautsi juhatusel). 18.00 „Loomine" ja teisi müüte Fr. R. Faehlmanni raamatust „Müüdilised muistendid". 18.15 Väike vahemuusika (hpl.)18.30 Aja kaja ja saatekava ülevaade. 19.15 Rindereportaaze (Ülek. s. k.)19.30 Muusika (Ülek.) 19.45 Loeng (Ülek s. a.) 20.00 Päevauudised saksa keeles. 20.15 Saksa sõduri tund (Tantsuvilse. Mängib Ringhäälingu tantsukapell L. Tautsi juhatusel.) 21.00 Päevauudised. 21.15 Igale midagi (ülek.) 22.00 Päevauudised saksa keeles. 22.15 Saatelõpp.

MÜÜA Soome POSTMARGIKOGU ühes riharaamatuga. Hind Rmk. 250.—Teatada A. Kagovere'le Anna pag. Kabeli pk.

Jõuvankrijuhtide katsed 21. juulil s. a.

Teatavasti pidid jõuvankrijuhtide katsed Järva maavalitsuse liiklus- ja transportosakonna juures Paides toimuma 19. juulil. Nagu meile nüüd vastavalt poolt teatatakse, on nimetatud tähtpäev äramuudetud ning katsed toimuvad reedel, 21. juulil algusega kell 12 päeval. Asjaosalistel isikuil on võimalus katsetele registreeruda kuni katsete tegeliku alguseni.

Soomekeelsed uudised ringhäälingus

Alates esmaspäevast, 10. juulist annab Tallinna ringhääling iga päev edasi ringhäälingu soomekeelse teadetesaate k. 22.15.-22.30. Esialgu saadetakse see saade Tallinna „(lainepikkusel 222,5 m.) ja Türi (415,5 m.) saatjate kaudu. Saatekava lõpp äripäeviti on seega nüüd kell 22.30.

Saab okaspuupakke

Ühenduses õhukaitse-varjendite ehitamisega on võimaldatud kõigil Paide kodanikel isevarustamise korras Pärdi metskonnas ülestöötada okaspuupakke. Pakkude ülestöötamiseks tuleb soovijail pöörduda lähemate andmete saamiseks hiljemalt 16. juulike Paide linnavalitsuse poole.

Müüa KODUTUBAKAT, 100 gr. Rm. 1.50. Samas soovitakse osta SEAPÕRSAST. Teat: Aiavilja 17—2, Paide R. Viitmann.

KUBEMEBANDAAZID soolte väljalangemise vastu. Kirjateel tellides saadame andmed posti kaudu koju kätte. J. Ugur, ortopeediabandaazi- ja jalanõudetööstus, Tallinnas, S.-Karja 2.

AMETLIKUD TEATED

Kiriklikke teateid

Paide Ap. Õigeusu kirik. Pühapäeval 16. juulil, kl. 10 hom. jumalateenistus armulauaga. Teenib preester Sarv.

Populaar-tehnilise ajakirjale TEHNIKA KUUKIRI võetakse tellimisi vastu 1944. a. teise poolaasta peale meie lehe talituses Paides, Turg 10 kuni 15. augustini 1944. a. Kuni 1. aug. s. a. võetakse tellimisi vastu ainult senistelt tellijatelt tellimiskviitungi või saateaadressi ettenäitamisel, kuna 1.—15. aug. s. a. võetakse tellimisi vastu ka teistelt kuni määratud tellimiste arvu täissaamiseni. Tehnika Kuukiri maksab tellides RM 6.— poolaastas.

Soovin VAHETADA välismaa postmarkide vastu skandi käsiraamatut, märke ja kirjandust. Teatada A. Kagovere'le Anna pag Kabeli pk.

Ostan, müün ja vahetan postmarke. Kirjad: L. Kass, Viljandi, Kauba tn. 11—1. Hinnakiri Rmk.- 50.

Paide vallas, Seinapalu külas, „Aru" talus antakse head HEINA KAHASSE TEHA.

Rendile anda TALU pikemaks ajaks ühes inventariga või ilma. Talu asub raudteejaama ja maanteede läheduses ning on hea põllupinnaga ja omab head hooned. Teatada slt. „HEA TALU" all.

Vähe töötanud Are-patarei-supper 4 lamb. ja 3 lain. RAADIO VAHETADA meeste- või naiste jalgratta vastu. Kirjad slt. „Patareisupper".

8-nädalane PÕRSAS müüa. Hind Rm. 50.— Teateid saab Paidest, Pärnu t., H. Sammelilt.

HEINAMAA rendile anda. Teateid saab aadressilt Paide, Roheline 6.

Üksik korralik POISSMEES, 46-a. vana, väljaspoolt Paidet, soovib umbes kaheks nädalaks KORTERIT. Kirjad saata slt. „Korter".